

Darnaus vystymosi rodikliai

Sustainable Development Indicators

Darnaus vystymosi rodikliai

Sustainable Development Indicators

Vilnius 2010

UDK 338.1(474.5+4)(083)

Da341

Leidinį parengė Statistikos departamentas dalyvaujant
Aplinkos apsaugos agentūrai.
Kai kurie 2009 m. duomenys išankstiniai.

Duomenų šaltiniai:

Aplinkos apsaugos agentūra;
Aplinkos ministerija;
Europos Sąjungos statistikos tarnyba;
Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos;
Statistikos departamentas;
Valstybinė miškų tarnyba;
Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos.

Leidinyi iš dalies finansuojamas Europos Sąjungos.

© Statistikos departamentas, 2010

ISBN 978-9955-797-05-0

*Publication prepared by Statistics Lithuania in cooperation with the
Environmental Protection Agency.
Some data for 2009 are provisional.*

Data sources:

*Environmental Protection Agency;
Ministry of Environment;
Eurostat;
Geology Service of Lithuania under the Ministry of Environment;
Statistics Lithuania;
State Forest Service;
State Service for Protected Areas under the Ministry of Environment.*

The publication was partially funded by the European Union.

Turinys – *Contents*

Įvadas	4	<i>Introduction</i>
Aplinkos būklės rodikliai	8	<i>Environmental indicators</i>
Ekonomikos vystymosi rodikliai	19	<i>Economic development indicators</i>
Socialinio vystymosi rodikliai	33	<i>Social development indicators</i>
Pagrindinės sąvokos	45	<i>Main concepts</i>

ĮVADAS

Darnus vystymasis yra visuotinė ir ilgalaikė visuomenės plėtra, kai dabartiniai žmonijos poreikiai tenkinami racionaliai naudojant gamtos išteklius siekiant išsaugoti Žemę ateities kartoms. Žmonijos ateitis priklauso nuo to, ar ji pasieks tris tikslus: gerovės kūrimo, socialinės sanglaudos ir aplinkos apsaugos. Pasaulio viršūnių susitikime Rio de Žaneire 1992 m. darnus vystymasis įteisintas kaip pagrindinė ilgalaikė visuomenės vystymosi ideologija, priimta deklaracija, kurioje nurodyti pagrindiniai darnaus vystymosi principai.

Europos Sąjunga turi savo darnaus vystymosi strategiją, o Lietuvoje, atsižvelgiant į nacionalinius interesus, 2003 m. buvo parengta, o 2009 m. atnaujinta Nacionalinė darnaus vystymosi strategija ir numatytos priemonės jai įgyvendinti. Strategija gali būti sėkmingai įgyvendinta tik tada, kai jos idėjas supras ir palaikys visa visuomenė.

Darnaus vystymosi vizija: Lietuva – visateisė ir lygiavertė ES narė, išsaugojusi kultūros savitumą ir sėkmingai prisitaikiusi prie globalizacijos sąlygų, nuosekliai įgyvendinanti darnaus vystymosi politiką, užtikrinančią sveiką aplinką, tinkamą gamtos ir intelektualinių išteklių naudojimą, nuosaikų, bet stabilų ekonomikos augimą, visuotinę visuomenės gerovę ir patikimas socialines garantijas.

Svarbiausias valstybės uždavinys (misija) įgyvendinant Strategiją – koordinuoti ir derinti pagrindinių darnaus vystymosi komponentų (aplinkos, ekonomikos ir socialinės srities) vystymąsi, sudaryti galimybę visiems visuomenės sluoksniams aktyviai dalyvauti darnaus vystymosi procese ir naudotis bendromis pastangomis padarytos pažangos rezultatais.

APLINKOSAUGA

Klimato kaita jau nebėra tolimesnė grėsmė. Ji vyksta dabar ir nuolat spartėja. Pagrindiniai šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo šaltiniai – energetika, pramonė ir transportas. Energijos šaltiniai riboti, taigi sprendimas – kelti turimų naudojimo efektyvumą ir naudoti atsinaujinančius šaltinius.

Ilgalaikiai tikslai – užtikrinti nepavojingą žmonių sveikatai ir atitinkančią reikalavimus oro kokybę visoje šalies teritorijoje, pasiekti, kad į atmosferą išmetamų teršalų ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų daugėtų dvigubai lėčiau, negu auga gamyba ir paslaugos, o ozono sluoksnį ardančios medžiagos išvis nebūtų naudojamos.

Vandens apsaugos srityje labai svarbu efektyviai naudoti valstybės lėšas ir ES paramą vandens tiekimo ir nuotekų infrastruktūrai modernizuoti, baseininiu principu pagrįstai vandens išteklių valdymo sistemai sukurti, baigti kurti šiuolaikišką atliekų tvarkymo sistemą. Šalies miškingumo didinimo programos įgyvendinimas leis ne tik geriau naudoti neproduktyvią žemės ūkio paskirties žemę, bet ir papildyti trūkstamus gamtinio karkaso elementus.

Sustainable development is the global and long-term development of society, when the current needs of humankind are satisfied through the rational use of natural resources in order to preserve the Earth for future generations. The future of humankind depends on whether it achieves the three objectives: welfare creation, social cohesion, and environmental protection. At the Earth Summit in Rio de Janeiro in 1992, sustainable development was established as a key long-term social development ideology, and a declaration was adopted, laying down the basic principles of sustainable development.

The European Union has its own sustainable development strategy, while in Lithuania, taking into consideration national interests, the National Sustainable Development Strategy was developed in 2003 (updated in 2009) and measures for the implementation thereof were adopted. Successful implementation of the Strategy is possible only on condition that its idea is understood and supported by the entire society.

The vision of sustainable development–Lithuania as a fully fledged and equal member of the EU, which has preserved its cultural authenticity and successfully adapted to globalisation, consistently implementing sustainable development policy, which, in turn, contributes to a healthier environment, appropriate use of natural and intellectual resources, moderate yet steady economic growth, public welfare, and firm social guarantees.

The main task (mission) of the State in the implementation of the Strategy is the coordination and harmonisation of the evolution of the main elements of sustainable development (environmental, economic and social spheres), provision of an opportunity for all social strata to actively participate in the sustainable development process and enjoy the results of the progress made through joint efforts.

ENVIRONMENTAL PROTECTION

Climate change is no longer a distant threat – it takes place here and now and constantly accelerates. The main sources of greenhouse gas emissions are energy, industry and transport. Energy sources are limited, hence the decision to enhance the efficiency of the use of available and to use renewable resources.

The long-term objective is to ensure the quality of the ambient air across the country that is not hazardous to human health and meets the requirements, to achieve that the growth in emissions of air pollutants and greenhouse gases be twice as slow as the growth in production and services, and to completely discontinue the use of ozone-depleting substances.

In the field of water protection, efficient use of public finance and EU assistance for the modernisation of the water supply and sewerage infrastructure, creation of a water resource management system based on the principle of river basins, completion of the development of a modern waste management system are of major importance. The implementation of the Programme for the Enlargement of the Forest Cover of Lithuania will contribute not only to a more efficient use of unproductive land meant for agricultural purposes but also to closing gaps in the natural framework with missing elements.

EKONOMIKOS PLĖTRA

Ekonomikos srityje labai svarbu teisinėmis ir ekonominėmis priemonėmis skatinti darnų įvairių ūkio šakų vystymąsi. Investicijos ir ekonominė parama turi būti skirtos ne tik ekonominiam bei ekologiniam gamybos efektyvumui didinti, bet ir mažesniai neigiamam poveikiui aplinkai ir žmonių sveikatai užtikrinti. Turi būti remiamos įvairių gamybos sričių įmonės ir ūkiai, diegiantys naujausias, efektyviai ir taupiai naudojančias išteklius, mažesnę neigiamą poveikį aplinkai darančias technologijas, švaresnes gamybos metodus. Ypač turi būti skatinama ekologinių ūkių plėtra. Antrinių žaliavų perdirbimo skatinimas ir perdirbimo pajėgumų kūrimas turi būti vienas iš svarbesnių pramonės vystymo uždavinių.

Dabartinis vartojimas ir gamyba pastebimai viršija Žemės, kuri yra mūsų klestėjimo ir gerovės pagrindas, galimybes juos tenkinti. Siekiant tausaus vartojimo ir gamybos, būtina keisti gamybos, vartojimo ir atliekų tvarkymo įpročius. Būtina paskatinti žmones pirkti produktus, pagamintus su atsakomybe už poveikį aplinkai, ir mažiau pinigų išleisti aplinkai kenksmingiems produktams įvedant aplinkosaugos mokesčius.

Laipsniškas perėjimas nuo mokesčių, susijusių su darbu, prie mokesčių už taršą, energiją ir išteklius gali padidinti užimtumą, paskatinti ekologinių naujovių kūrimą ir apsaugoti aplinką.

Ilgalaikis tikslas – sukurti šiuolaikišką žiniomis ir mokslu pagrįstą stabiliai ir teritoriškai tolygiai augančią ekonomiką, užtikrinančią spartų gyvenimo kokybės gerėjimą nebloginant aplinkos kokybės.

SOCIALINĖ PADĖTIS

Socialinėje srityje privalu kiekvienam šalies gyventojui, norinčiam ir galinčiam dirbti, sudaryti galimybes savo darbu užsitikrinti tinkamą gyvenimo lygį. Turi būti įgyvendinama efektyvi užimtumo politika, plėtojama visiems prieinama nuolatinio mokymosi sistema, įgyvendinama valstybės socialinė politika, kuri užtikrintų tikslingą socialinę apsaugą nuo svarbiausių socialinės rizikos veiksnių ir skatintų ekonominį aktyvumą, socialinę paramą teikiant tik jos tikrai reikalingiems asmenims, skiriant daugiausia dėmesio skurdo ir socialinės atskirties prevencijai.

Ilgalaikiai tikslai – skatinti gyventojų užimtumą, investicijas į žmogiškąjį kapitalą, naujų darbo vietų kūrimą, užtikrinti lygias galimybes visiems dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime, taip pat stiprinti socialinę sanglaudą; padidinti gyventojų pajamas, sumažinti visuomenės diferenciaciją ir skurdą, užtikrinti tinkamas darbo sąlygas, siekti efektyvios socialinės apsaugos; gerinti gyvenimo kokybę, pailginti gyvenimo trukmę; išugdyti išsilavinusius, savarankiškus, aktyvius ir atsakingus visuomenės narius, sustiprinti intelektualinį visuomenės potencialą; išsaugoti lietuvių kalbą, lietuvių etninę ir regioninę kultūrą, istorinį šalies kultūros paveldą, tautinių bendrijų kultūrinį savitumą.

Šio leidinio tikslas – suteikti skaitytojams galimybę susipažinti su pagrindiniais darnaus vystymosi rodikliais, nes tik stebėdama šių rodiklių pokyčius visuomenė gali suvokti principus, kurie „slepiasi“ už darnumo sąvokos.

Leidinio parengimą ir išleidimą iš dalies finansuoja Europos Sąjunga.

In the field of economy, it is very important to implement legal and economic measures to encourage sustainable development in various sectors of the economy. Investment and economic support should be targeted not only at the enhancement of economic and ecological efficiency of production but also at a reduction in a negative impact on the environment and human health. Support should be provided to various enterprises and farms introducing modern, efficient, resource-saving, environment-friendly technologies, cleaner production methods. Particular attention should be given to the development of organic farming, promotion of the recycling of secondary raw materials, enhancement of recycling capacity.

The current levels of consumption and production noticeably exceed the ability of the Earth, which is the source of our prosperity and welfare, to satisfy them. In order to achieve and maintain sparing consumption and production, it is vital to change production, consumption and waste management practice. People may be encouraged to buy products manufactured in an environment-friendly way and spend less on environmentally hazardous products through the introduction of environmental taxes.

A gradual transition from taxes on labour to taxes on pollution, energy and resources may contribute to an increase in employment, stimulation of ecological innovation, and protection of the environment.

The long-term objective is the development of a modern, knowledge-based, steadily growing economy, ensuring a rapid improvement in the quality of life without adversely affecting the quality of the environment.

In the social sphere, it is necessary that every resident of the country – wishing and able to work – be provided with an opportunity to maintain an adequate standard of living with earned income. There is a need to implement efficient employment policy, social policy providing for targeted social protection against major social risk factors and encouraging economic activity (specifically through the provision of social assistance exclusively to those who really need it, focusing on the prevention of poverty and social exclusion), to develop a publicly accessible lifelong learning system.

The long-term objectives are as follows: to stimulate employment, investment in human capital, job creation, to ensure equal opportunities for employment and participation in social life, to strengthen social cohesion; to increase personal incomes, to reduce social differentiation and poverty, to guarantee adequate working conditions and efficient social protection; to improve the quality of life, to increase life expectancy; to have well-educated, independent, active and responsible members of society, to strengthen the intellectual potential of society; to preserve the Lithuanian language, ethnic and regional culture, historic heritage, cultural uniqueness of ethnic communities of the country.

The objective of this publication is to afford an opportunity for readers to familiarise themselves with the key sustainable development indicators since only through the observation of changes in these indicators can society comprehend the principles behind the concept of sustainability.

The preparation and release of the publication was partially funded by the European Union.

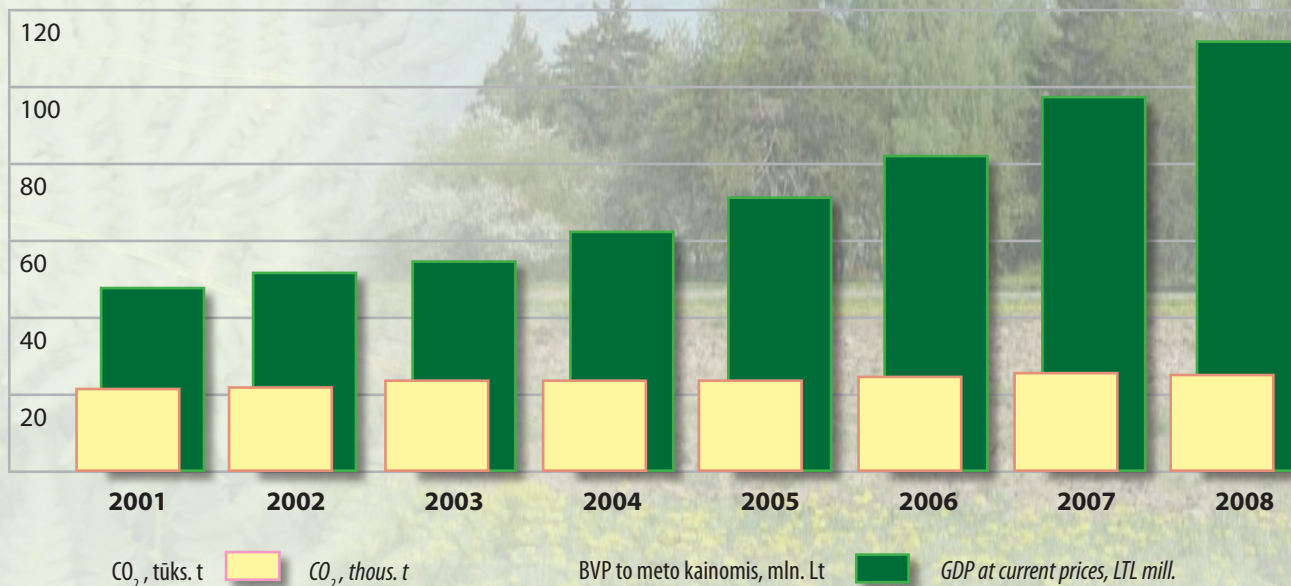
Oras

Augant šalies ekonomikai ir didėjant energijos poreikiui, palaipsniui didėja ir į atmosferą išmetamas teršalų kiekis, tačiau jo didėjimo tempai gerokai lėtesni, nei auga ekonomika, ir tai atitinka darnaus vystymosi principus.

Air

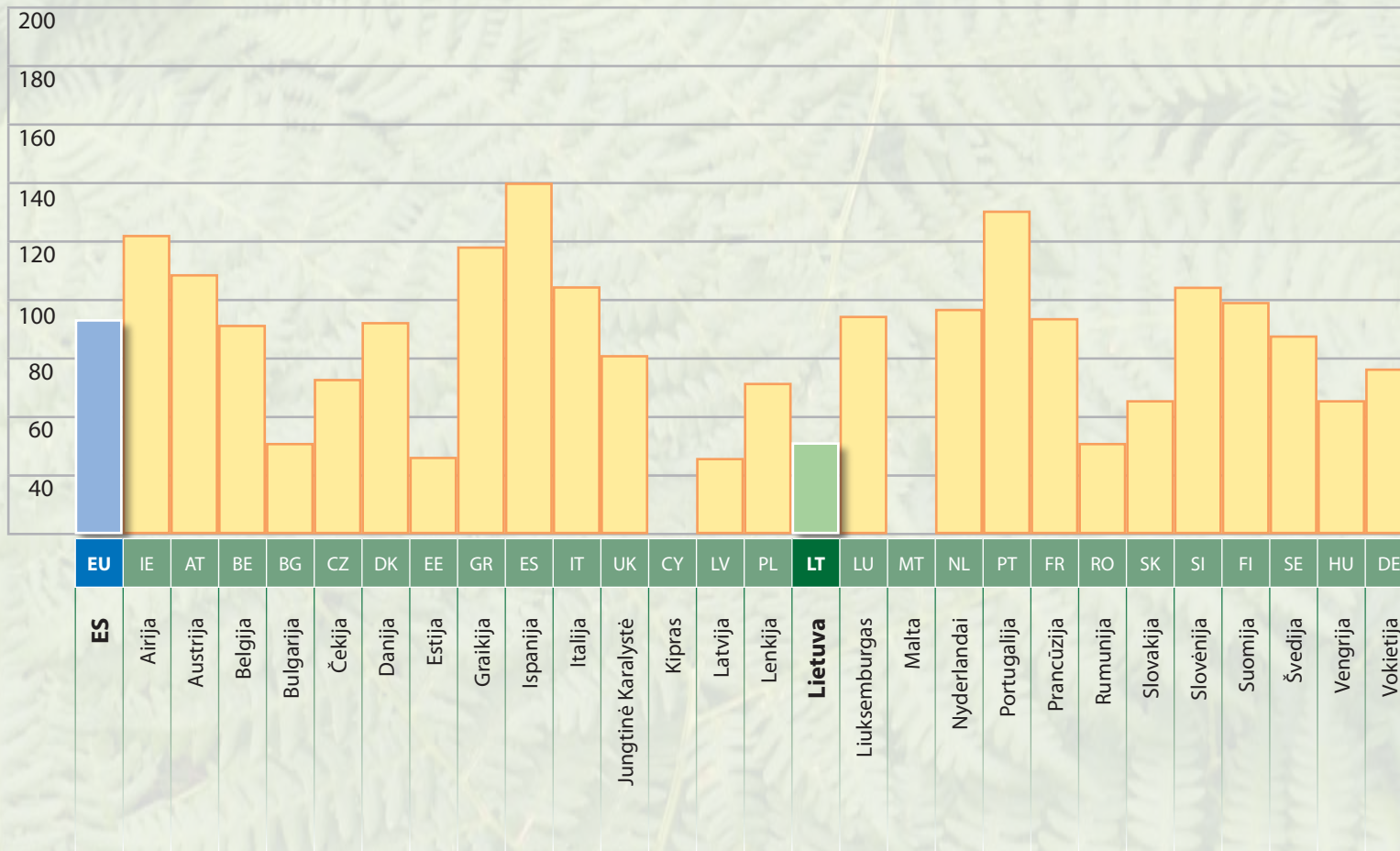
As the national economy and energy needs grow, the amount of pollutants emitted into the atmosphere also gradually increases; however, the emission growth rate is much slower than the economic growth rate, which corresponds to the principles of sustainable development.

Į atmosferą išmestas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis ir BVP
Amount of greenhouse gases emitted into the atmosphere and GDP

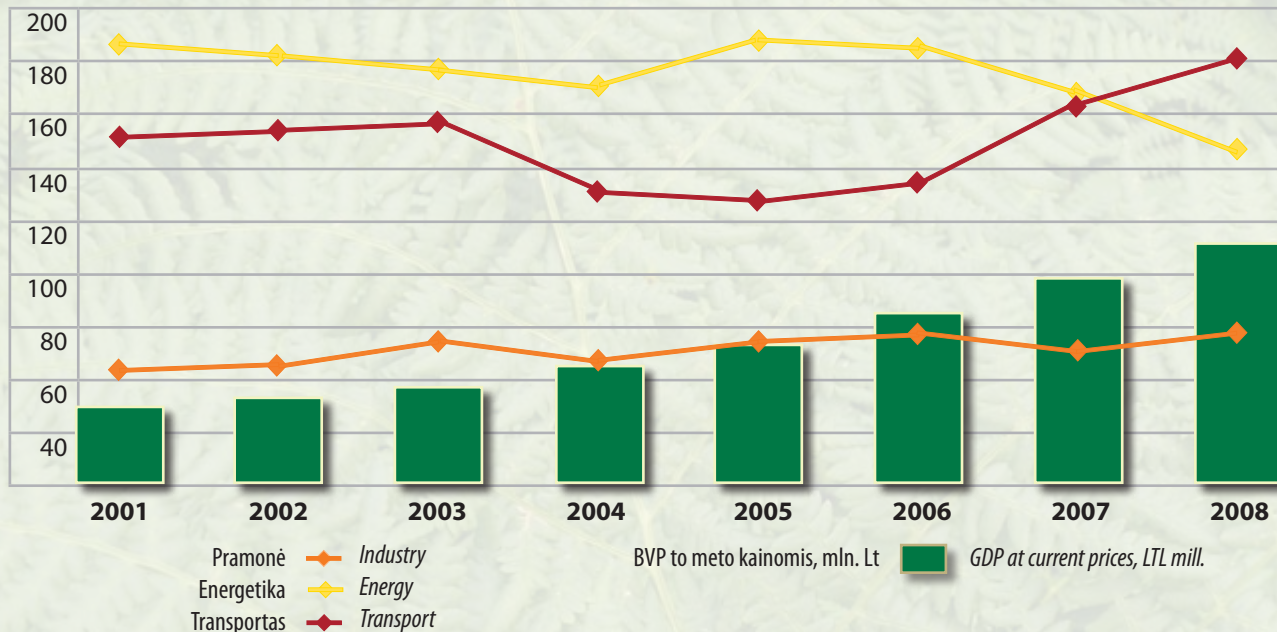
Šiltnamio efektą sukeliančios dujos 2008 m.
Total greenhouse gas emissions, 2008

CO₂ ekvivalentu
CO₂ equivalent

Į atmosferą išmetamų teršalų kiekis pagal ūkio sektorius ir BVP
Amount of pollutants emitted into the atmosphere by economic sector and GDP

Tūkst. tonų
 Thousand tonnes

Jau penktus metus iš eilės vidutinė metinė kietųjų dalelių (KD_{10}), azoto dioksido (NO_2), benzeno ir švino koncentracija nei viename šalies mieste neviršija nustatytų ribinių verčių. Vertinant ilgesnio periodo (2003–2009 m.) pagrindinių oro teršalų duomenis, pastebima nedidelė teršalų mažėjimo tendencija.

It has been for five years in succession that the average annual concentrations of particulate matter (PM_{10}), nitrogen dioxide (NO_2), benzene and lead have not exceeded the limiting values set in any of the cities and towns of the country. Data on the main air pollutants for a longer period (2003–2009) show a mild downward trend in pollution.

Vidutinė metinė pagrindinių oro teršalų koncentracija miestuose
Average annual concentration of the main air pollutants in cities and towns

μ/m^3

Stotis / Station	NO ₂			KD ₁₀		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Kaunas, Petrašiūnai	16	16	15	30	24	29
Klaipėda, Šilutės pl.	21	19	14	23	23	27
Vilnius, Žirmūnai	30	32	32	32	27	26
Panevėžys, Centras	15	15	13	26	24	26
Šiauliai	28	28	24	25	22	26
Jonava	13	9	8	21	21	26
Kėdainiai	12	13	8	20	18	25
Mažeikiai	8	6	6	19	19	23
N. Akmenė	-	-	-	16	16	19

Vanduo

2008 m. Lietuvoje buvo tirtos 186 upių vietos, iš kurių 100 vandens kokybė buvo gera, tai yra bendrojo azoto, amonio azoto, nitratų, bendrojo fosforo, fosfatų vidutinės koncentracijos ir BDS₇ vertės neviršijo didžiausios leidžiamos koncentracijos (DLK). Iš visų 2008 m. tirtų upių vietų 58 vietose atliekamas intensyvus monitoringas, t. y. tiriama kasmet, o likusiose – rotaciniu principu – kartą per 6 metus.

Palyginus intensyvaus upių monitoringo vietų 2007 ir 2008 m. duomenis, matyti, kad upių vietų, kuriose vanduo švarus, padaugėjo 6 procentais. Padėtis pagerėjo devyniose monitoringo vietose

Water

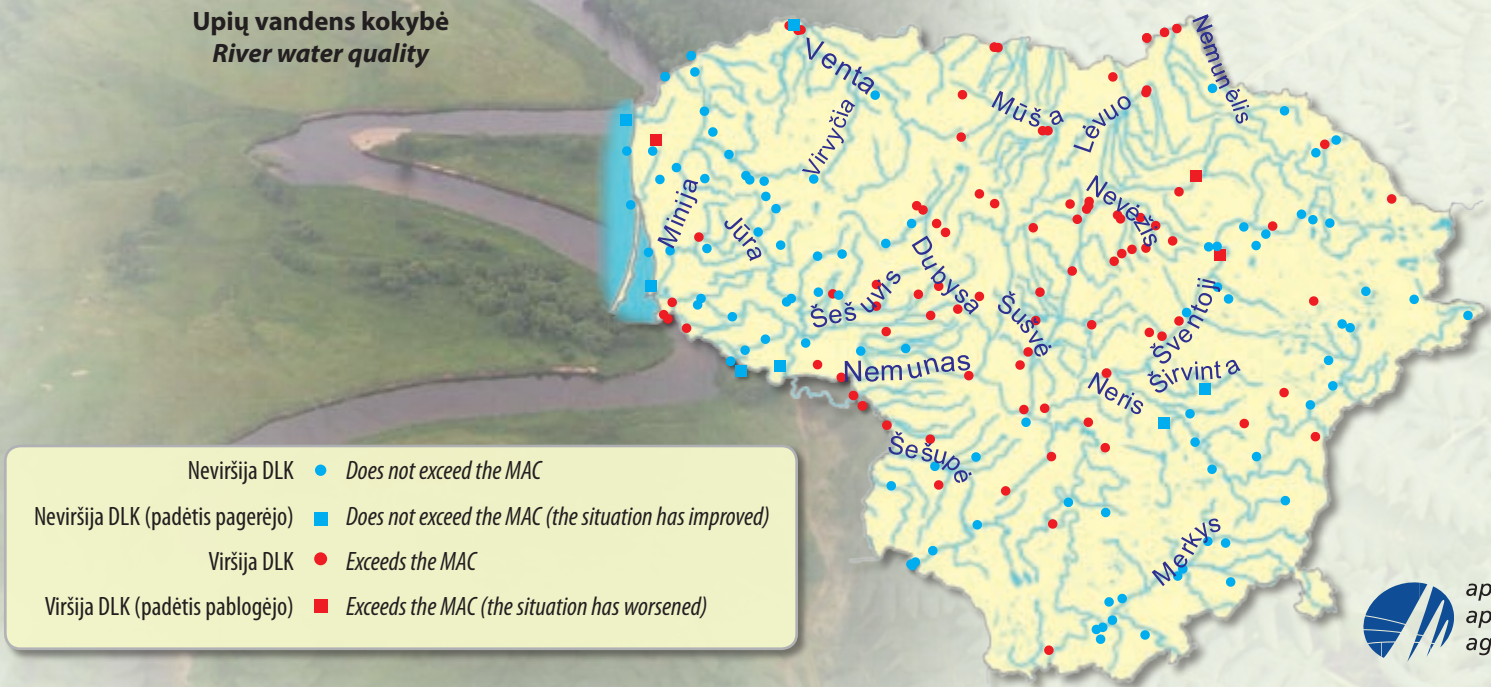
In 2008, 186 river sections were examined in Lithuania, in 100 of which the quality of water was good, i.e. the average concentrations of total nitrogen, ammonium, nitrates, total phosphorus, phosphates, and BOD₇ values did not exceed the maximum allowable concentration (MAC). Out of the total number of river sections examined in 2008, 58 river sections are monitored intensively, i.e. on an annual basis, while the rest – on a rotational basis (once in 6 years).

The comparison of data on intensive monitoring sites for 2007 and 2008 shows an increase – by 6 per cent – in the number of river sections

(daugeliu atvejų todėl, kad sumažėjo azoto junginių ir BDS, koncentracijos), tačiau trijose vietose pablogėjo, nes užfiksuotos padidėjusios bendrojo fosforo koncentracijos. Tai galėjo nutikti 2008 m., palyginti su 2007 m., apie 18 procentų sumažėjęs bendras metinis vandens nuotekis, dėl kurio su lietaus vandenimis iš žemdirbystei naudojamų laukų į upes buvo išplauta mažiau azoto junginių, tačiau dėl mažesnio praskiedimo kai kuriose upėse padidėjo fosforo junginių koncentracijos.

where water was clean. The situation improved at nine monitoring sites (in many cases, due to a decrease in nitrogen compounds and BOD₅ concentrations). However, at three monitoring sites, a deterioration was observed, which was due to an increase in total phosphorus concentration. It might have been caused by an 18 per cent decrease (in 2008, compared to 2007) in annual water discharge, which caused less nitrogen compounds to be washed, together with rainwater, from farm fields into rivers; however, due to a lower dilution rate, there was an increase in the concentration of phosphorus compounds in some rivers.

Upių vandens kokybė River water quality

Neviršija DLK ● Does not exceed the MAC

Neviršija DLK (padėtis pagerėjo) ■ Does not exceed the MAC (the situation has improved)

Viršija DLK ● Exceeds the MAC

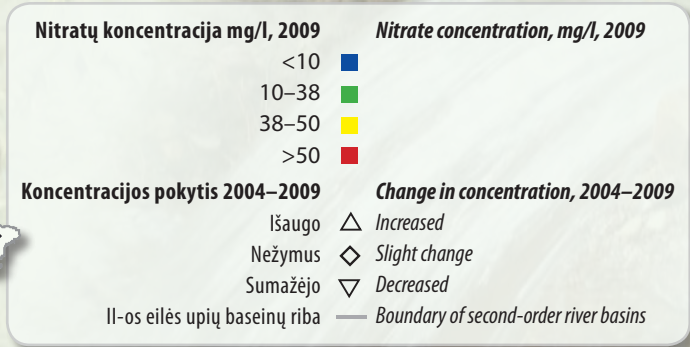
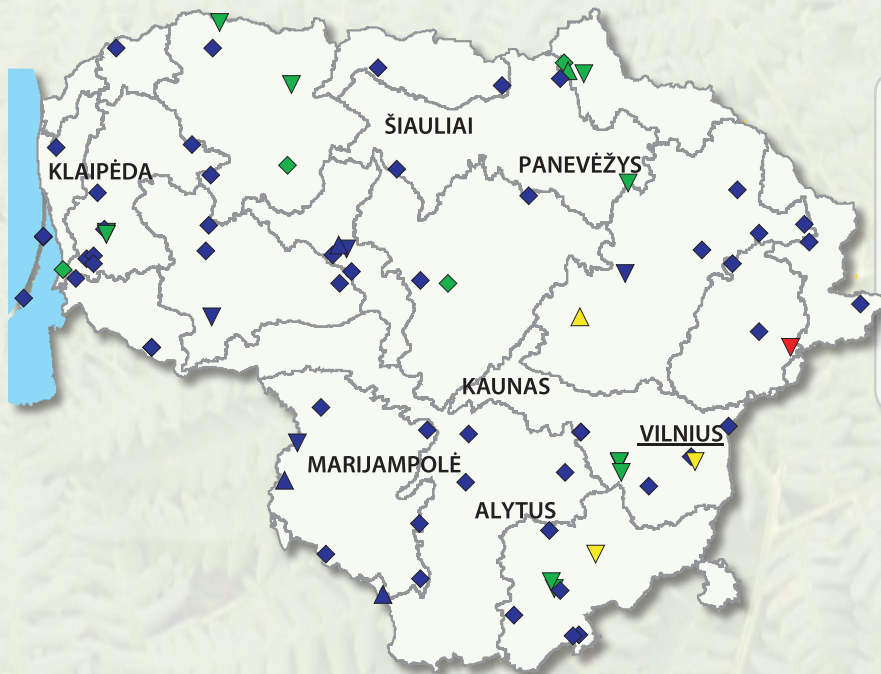
Viršija DLK (padėtis pablogėjo) ■ Exceeds the MAC (the situation has worsened)

2009 m. vidutinė nitratų koncentracija urbanizuotoje aplinkoje buvo 21,0 mg/l, dirbamose žemėse – 9,8 mg/l, pievose ir ganyklose – 1,3 mg/l, o natūralaus gamtinio fono – 0,7 mg/l. Nitratų koncentracija, viršijanti didžiausią leistiną (50 mg/l) ribą, fiksuota tik vienoje stebėjimo vietoje iš 81 ir dar trijose buvo arti šios ribos (>38 mg/l). Nitratų koncentracijos kaita gruntiniame vandenyje sietina su žemėnaudos intensyvumo pasikeitimu, tačiau požemyje pasikeitimai vyksta lėtai ir atspindi pokyčius, įvykusius prieš 5–10 metų.

In 2009, the average nitrate concentration in urban areas was 21.0 mg/l, cultivated land areas – 9.8 mg/l, meadows and pastures – 1.3 mg/l, natural background concentration – 0.7 mg/l. Nitrate concentrations exceeding the maximum allowable concentration (MAC) (50 mg/l) were recorded only at 1 out of 81 monitoring sites, while 3 monitoring sites were close to this threshold (> 38 mg/l). Changes in the nitrate concentration in groundwater may be associated with changes in land use intensity; however, changes below the ground level take quite a long time and reflect changes which took place from 5 to 10 years ago.

Nitratų koncentracija gruntiniame vandenyje
Nitrate concentration in groundwater

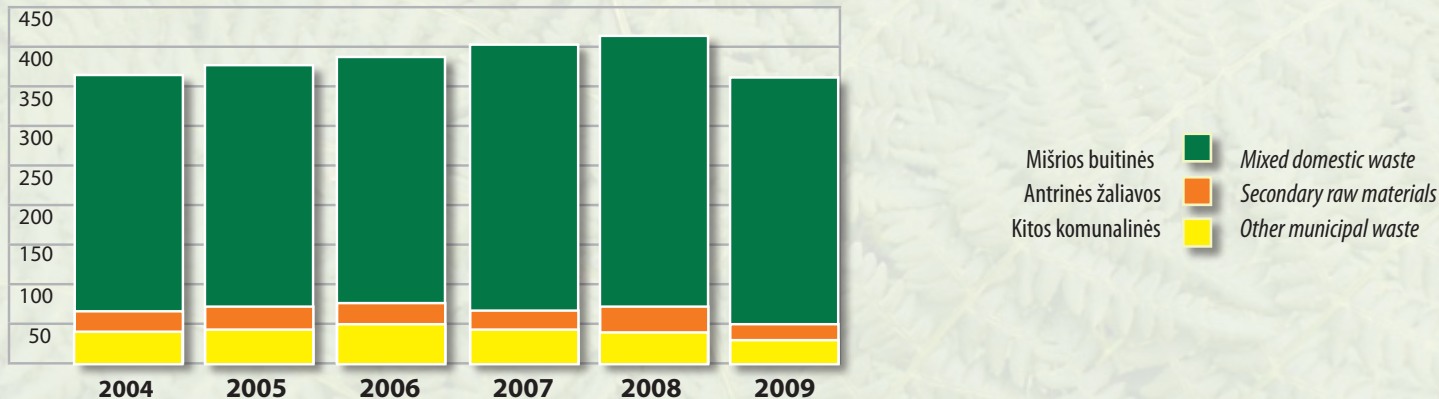
Atliekos

Pagerėjus apskaitai ir dėl ekonomikos nuosmukio sumažėjus vartojimui, 2009 m. vienam gyventojui tenkantis komunalinių atliekų kiekis buvo 361 kg ir, palyginti su 2008 m. (413 kg), sumažėjo 52 kg. Siektinos 300 kg vienam gyventojui vertės nepavyksta neviršyti nei vienai Europos Sąjungos valstybei, Lietuvoje, palyginti su kitomis šalimis, vienam gyventojui tenkantis komunalinių atliekų kiekis yra vienas mažiausių.

Surinktas komunalinių atliekų kiekis, tenkantis vienam gyventojui

Municipal waste collected per capita

Kg

Didžioji sąvartynuose šalinamų gamybinių atliekų dalis – azoto-fosforo trąšų gamybos atliekos (fosfogipsas), taip pat didelis gamybinių atliekų kiekis susidaro statybų sektoriuje. 2008 m. Lietuvoje susidarė apie 4,4 mln. t gamybinių atliekų – 0,5 procento daugiau nei 2007 m., o bendrasis vidaus produktas (BVP) 2008 m. išaugo 2,9 procento. Kadangi BVP auga greičiau nei gamybinių atliekų kiekis, gamybinių atliekų ir BVP santykis mažėja, o tai atitinka darnaus vystymosi strategijoje keliamus tikslus.

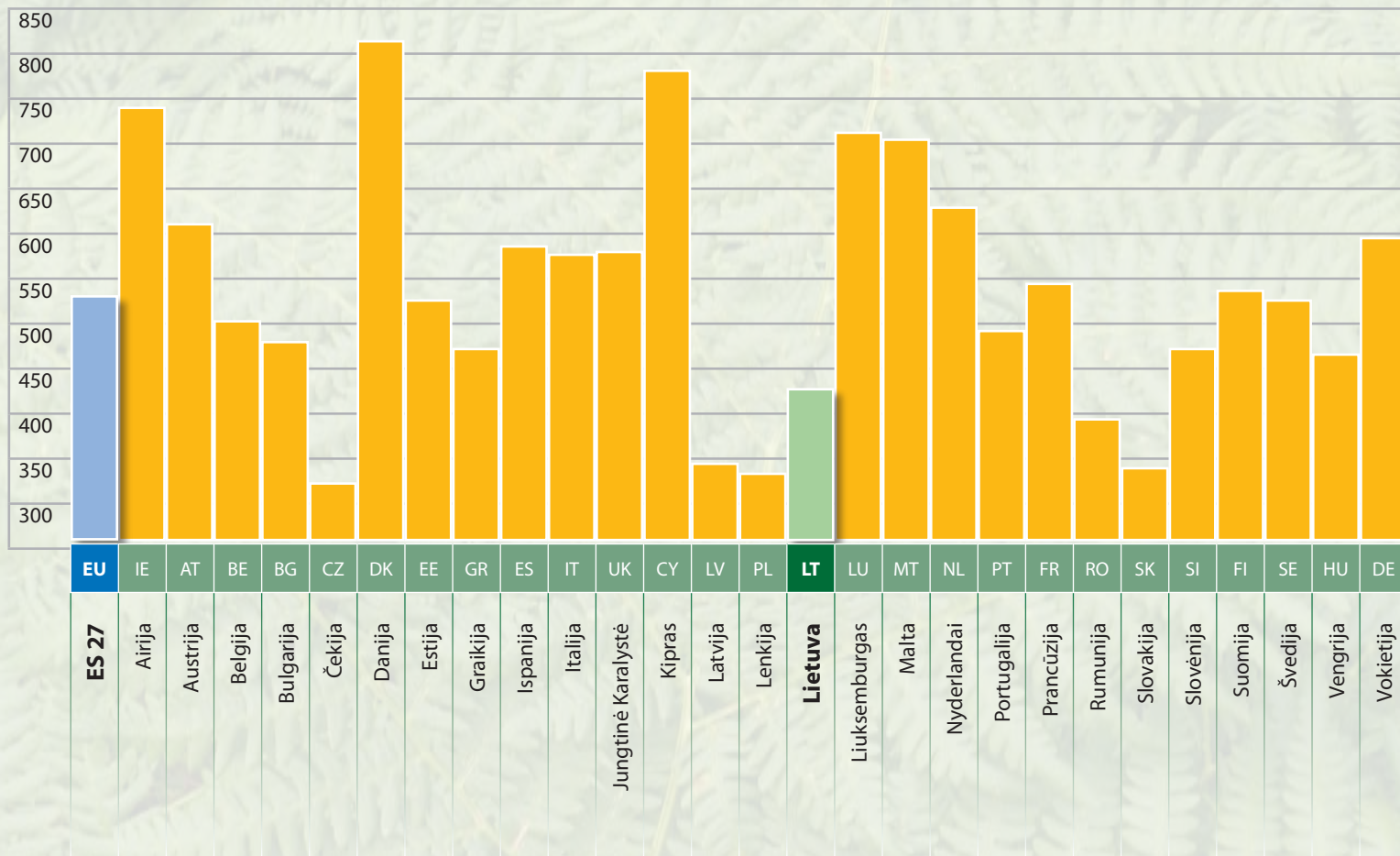
Waste

In 2009, owing to improved waste accounting and a decline in consumption conditioned by economic downturn, the amount of municipal waste per capita totalled 361 kg and, compared to 2008 (413 kg), dropped by 52 kg. At the moment, none of the EU member states succeeds in not exceeding the target threshold of 300 kg, while in Lithuania, compared to the rest of EU countries, the amount of municipal waste per capita is among the lowest.

The major portion of industrial waste disposed of at landfill sites is made up of waste resulting from the production of nitrogen- and phosphorus-based fertilisers (phosphogypsum); a considerable amount of industrial waste is also generated in the construction sector. The amount of industrial waste generated in Lithuania in 2008 totalled 4.4 million tonnes (by 0.5 per cent more than in 2007), while gross domestic product (GDP) in 2008 grew by 2.9 per cent. Since the GDP growth rate is higher than the industrial waste generation rate, the industrial waste to GDP ratio decreases, which is in compliance with the objectives set in the National Sustainable Development Strategy.

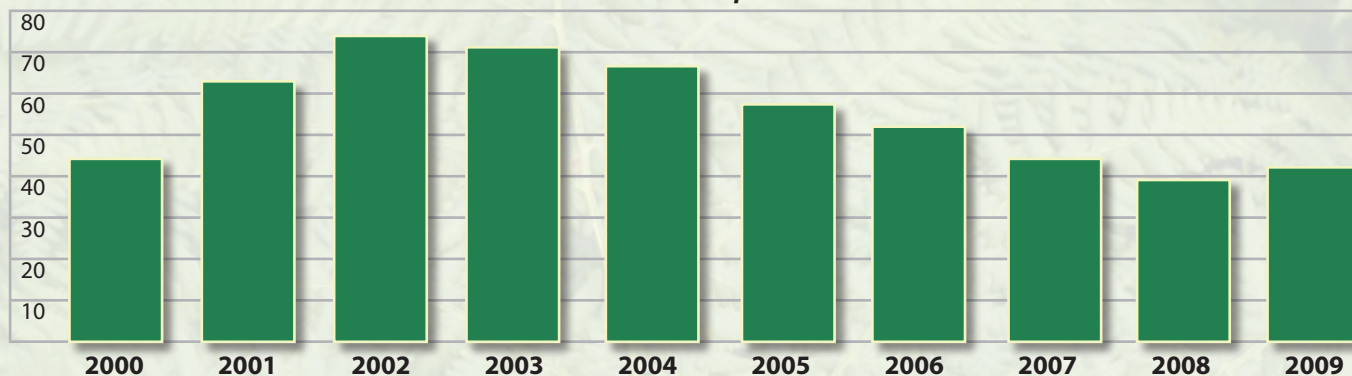
Surinktas komunalinių atliekų kiekis, tenkantis vienam gyventojui, 2008 m.
Municipal waste collected per capita, 2008

Kg

Surinktas gamybinių atliekų kiekis, tenkantis BVP vienetui
Industrial waste collected per unit of GDP

Tona / mln. Lt
 Tonne / LTL mill.

2008 m. antrinių žaliavų buvo surinkta ir panaudota 2 procentais daugiau nei 2007 m. ir 13 procentų daugiau nei 2004 m. Tačiau dėl ekonomikos nuosmukio 2009 m. antrinių žaliavų surinkimas / panaudojimas, palyginti su 2008 m., smuko apie 29 procentus. Dalis šių atliekų, daugiausia gyventojų išmestos popieriaus ir plastiko pakuotės, ir toliau nerūšiuotos patenka į sąvartynus kartu su kitomis komunalinėmis atliekomis.

In 2008, compared to 2007, the amount of secondary raw materials collected and used grew by 2, compared to 2004 – by 13 per cent. However, in 2009, compared to 2008, due to the economic downturn, the collection and use of secondary raw materials dropped by about 29 per cent. Part of such waste (mainly paper and plastic packaging thrown away by the population) is taken to landfill sites unsorted, i.e. together with other municipal waste.

Antrinių žaliavų panaudojimas
Use of secondary raw materials

Tūkst. tonų
 Thousand tonnes

Atliekos	2000	2005	2006	2007	2008	2009	Waste
Metalas	334	627	620	642	632	412	Metal
Stiklas	49	42	38	37	50	54	Glass
Popierius	39	78	90	102	109	90	Paper
Padangos	0	6	12	19	20	15	Tyres
Plastikas	3	25	25	24	26	23	Plastics

Kraštovaizdis

Miškų plotas Lietuvoje didėja, nauji miškai įveisiami žemės ūkiui netinkamose ar nenaudojamose žemėse, taip pat nemažai plotų nenaudojamose žemės ūkiui žemėse užauga savaime. Miškingumas 2009 m. pradžioje siekė 32,9 procento ir buvo 1,7 procentinio punkto didesnis nei 2002 m. Lietuvos miškingumo didinimo programoje numatyta šalies miškingumą iki 2020 m. padidinti 3 procentais. Tada miškų plotai sudarytų 34–35 procentus visos šalies teritorijos.

Landscape

The forest area of Lithuania has been increasing. New forests have been planted on land not suitable for agriculture or idle (abandoned) land; moreover, a considerable number of land plots not used for agriculture become wooded again. The percentage of forest area at the beginning of 2009 stood at 32.9 per cent (by 1.7 percentage points more than in 2002). In the programme for the expansion of the forest cover of Lithuania, it is foreseen that the percentage of forest area should increase by 3 per cent by the year 2020, which should result in the forest area accounting for 34–35 per cent of the total area of the country.

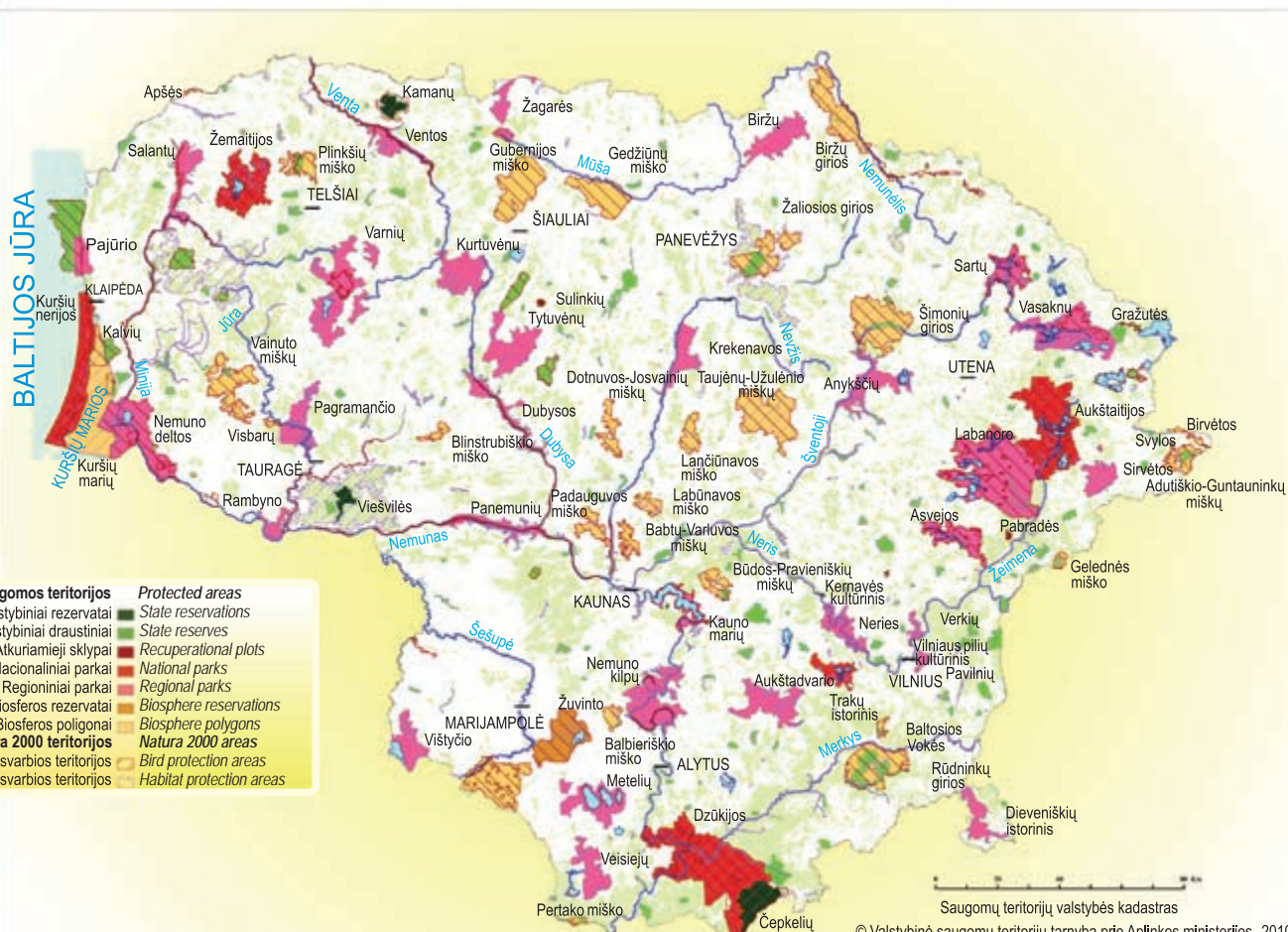
Miškingumas, miškų ir saugomų teritorijų plotai
Percentage of forest area, forest and protected areas

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	
Miškų plotas, mln. ha	2,01	2,09	2,12	2,14	2,14	2,15	Forest area, mill. ha
Miškingumas, %	30,8	32,0	32,5	32,7	32,8	32,9	Percentage of forest area
Saugomų teritorijų plotas, tūkst. ha	754,0	932,1	998,8	998,0	999,3	968,1	Protected areas, thous. ha
Saugomos teritorijos, %	11,6	14,3	15,3	15,3	15,3	14,8	Protected areas, %

Saugomų teritorijų plotas palaipsniui didėja ir netrukus turėtų pasiekti 18 procentų šalies teritorijos ploto – nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje numatytą ribą.

Protected area has been gradually increasing and should soon reach 18 per cent of the total area of the country – the target figure set in the National Sustainable Development Strategy.

Saugomos teritorijos Protected areas

Bendrasis vidaus produktas nuo 1996 iki 2009 m. augo vidutiniškai 4,8 procento per metus.

Sparčiausiai BVP augo 2001–2007 m., vidutiniškai daugiau kaip 8 procentus per metus. Per šį laikotarpį sparčiausiai pridėtinė vertė augo statyboje, nekilnojamojo turto, nuomos ir kitoje verslo veikloje, didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje, transporte, sandėliavime ir ryšiuose. Apdirbamojoje gamyboje sparčiausiai bendroji pridėtinė vertė augo: chemikalų, chemijos produktų ir dirbtinių pluoštų gamyboje – 12,9 procento, medienos ir medinių dirbinių – 13,4, kitų nemetalo mineralinių produktų – 16,0, transporto įrangos – 21,2, pagrindinių metalų ir metalo gaminių – 21,6, guminių ir plastikinių dirbinių – 23,4 procento.

Prasidėjusi pasaulinė finansų krizė turėjo įtakos šalies ekonomikai. Sulėtėjo BVP augimo tempas. 2008 m. BVP išaugo tik 2,9 procento, o 2009 m. – sumažėjo 14,7 procento. Didžiausias pridėtinės vertės mažėjimas buvo stebimas statybų, didmeninės ir mažmeninės prekybos, nekilnojamojo turto, nuomos ir kitos verslo veiklos, apdirbamosios gamybos sektoriuose, kuriuose sukuriama daugiau nei pusė (53,9 %) visos šalies pridėtinės vertės.

From 1996 to 2009, the average annual GDP growth rate stood at 4.8 per cent.

The highest average annual GDP growth rate – more than 8 per cent – was recorded in 2001–2007. During the period in question, the most rapid growth in the value added was observed in construction, real estate, renting and business activity, wholesale and retail trade, transport, storage and communication. In manufacturing, a rapid growth was observed in the following economic activities: chemicals, chemical products and man-made fibres – by 12.9 per cent, manufacture of wood and products of wood – by 13.4, other non-metallic mineral products – by 16.0, transport equipment – by 21.2, base metals and fabricated metal products – by 21.6, rubber and plastic products – by 23.4 per cent.

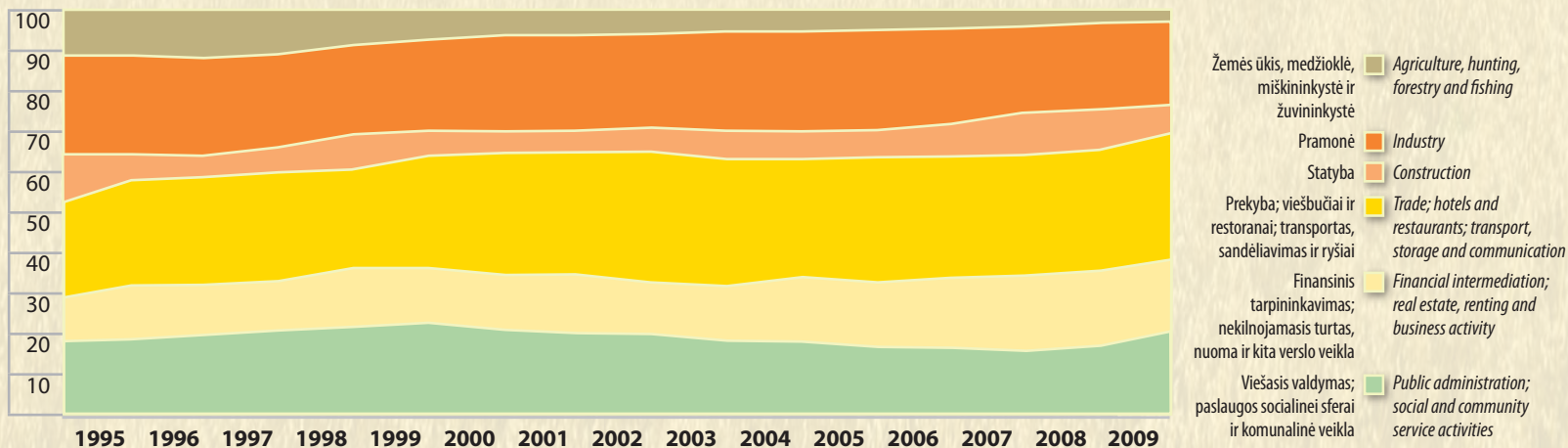
The start of the global financial crisis had an impact on the country's economy. There was a slowdown in the GDP growth rate. In 2008, GDP grew by only 2.9 per cent, while in 2009 it dropped by 14.7 per cent. The largest decrease in the value added was observed in construction, wholesale and retail trade, real estate, renting and business activity, and manufacturing, accounting for more than half (53.9 per cent) of the value added in the whole economy. The largest decrease in the value added was observed in construction, wholesale and retail trade, real estate, renting and business activity, and manufacturing, accounting for more than half (53.9 per cent) of the value added in the whole economy.

Bendrasis vidaus produktas ir darbo našumas
Gross domestic product and labour productivity

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	
Bendrasis vidaus produktas to meto kainomis, mln. Lt	45737	72060	82793	98669	111483	91526	<i>Gross domestic product at current prices, LTL million</i>
palyginti su praėjusiais metais, padidėjimas, sumažėjimas (-), %	3,3	7,8	7,8	9,8	2,9	-14,7	<i>compared to the previous year, growth, drop (-), %</i>
Bendrasis vidaus produktas, tenkantis vienam gyventojui to meto kainomis, Lt	13070	21105	24393	29230	33198	27408	<i>Gross domestic product per capita at current prices, LTL</i>
Darbo našumas, Lt/val.	15,7	23,8	27,1	30,8	34,5	31,3	<i>Labour productivity, LTL/h</i>

Bendrosios pridėtinės vertės struktūra
Structure of gross value added

Procentais
Per cent

Lietuvos regionai (apskritis) skiriasi pagal plotą, gyventojų skaičių, ekonominės veiklos struktūrą ir bendrą ekonomikos išsivystymo lygį. Tai lemia skirtingą BVP apskrityse.

Skaiciuojant vienam gyventojui tenkančią BVP dalį, Vilniaus apskrityje ji 1,5 karto viršija šalies vidurkį, o Tauragės, Marijampolės, Panevėžio ir Šiaulių apskrityse nesiekia 80 procentų šalies vidurkio.

Skirtumas tarp regionų nemažėja. Daugiausia BVP sukuriamą Vilniaus apskrityje – 2000 m. sukurtą 33 procentai šalies BVP, 2008 m. – 39 procentai. Kauno apskrityje – 19 procentų, kitose apskrityse pastebima mažėjimo tendencija. 2008 m. Marijampolės apskrityje buvo sukurta 3,3 procento šalies BVP, o Tauragės apskrityje – tik 1,7 procento.

The regions (counties) of Lithuania differ in terms of area, the number of inhabitants, structure of economic activities, and general level of economic development, which results in different GDP volumes in the counties.

Per capita GDP in Vilnius county was 1.5 times as high as the national average, while per capita GDP in Tauragė, Marijampolė, Panevėžys and Šiauliai counties stood at less than 80 per cent of the national average.

The gap between the regions has not been narrowing. The major share of GDP has been generated in Vilnius county (in 2000, 33 per cent of the national GDP; in 2008, 39 per cent). GDP generated in Kaunas county in 2008 accounted for 19 per cent of the national GDP. In the rest of the counties, a downward trend was observed: in 2008, GDP generated in Marijampolė county accounted for 3.3 per cent of the national GDP, that generated in Tauragė county – for just 1.7 per cent.

Bendrasis vidaus produktas, tenkantis vienam gyventojui, pagal apskritis

Gross domestic product per capita by county

Lietuvos Respublikos teritorijos M1:250 000 georeferencinių duomenų bazė GDB250LT

© Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM, 2007

© Statistikos departamentas

BVP vienam gyventojui to meto kainomis nuo 1996 iki 2009 m. augo vidutiniškai 5,4 procento per metus. Ekonomikos pakilimo laikotarpiu (2001–2007 m.) BVP vienam gyventojui augo vidutiniškai 8,7 procento per metus. Tačiau prasidėjus ekonomikos nuosmukiui BVP vienam gyventojui 2009 m. sumažėjo 14,3 procento.

Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje numatytas siekis – iki 2020 m. pasiekti 2003 m. ES valstybių senbuvų lygį pagal vienam gyventojui sukuriamą BVP (perkamosios galios standartu), t. y. 23 600.

Nagrinėjant 1996–2009 m. laikotarpį ryškiai matoma šio rodiklio didėjimo tendencija. 1996 m. šalyje sukurtas BVP vienam gyventojui perkamosios galios standartu sudarė 5 700, 2000 m. – 7 500, o 2009 m. – 12 500.

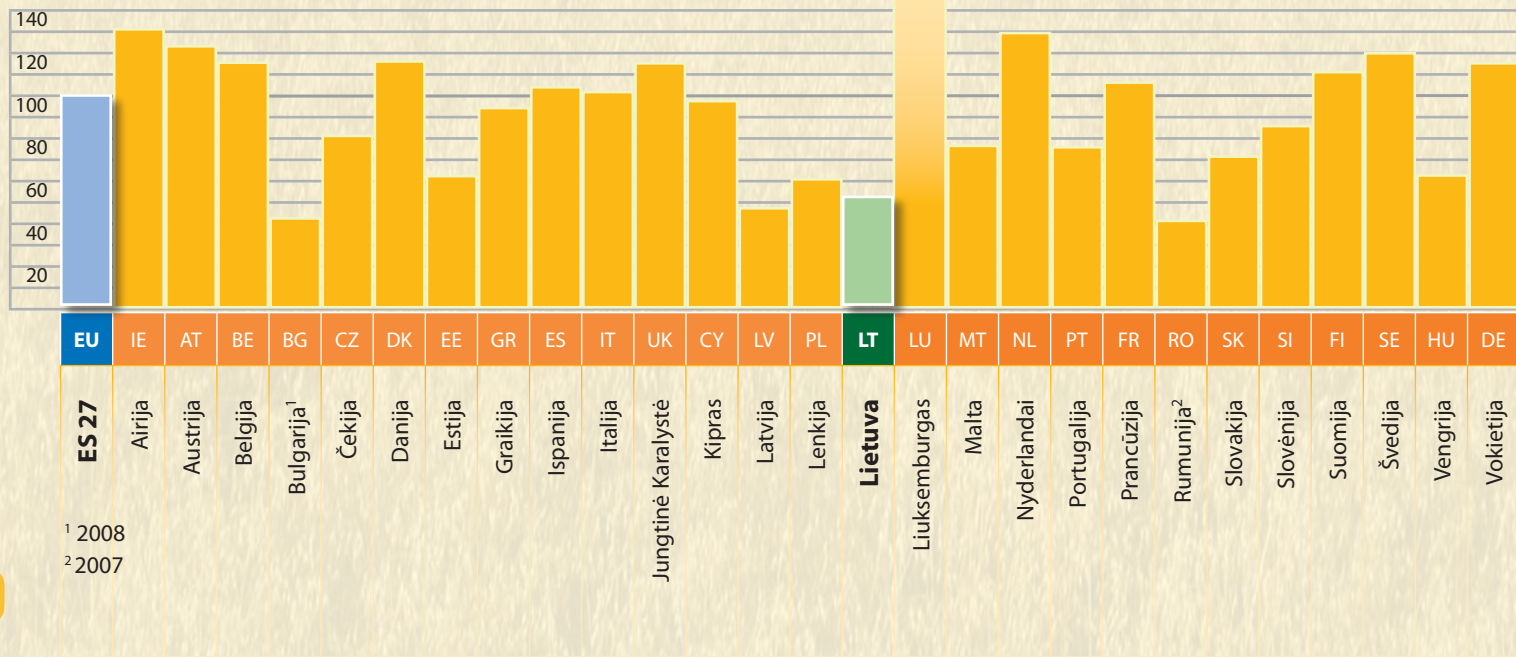
From 1996 to 2009, the average annual per capita GDP at current prices growth rate stood at 5.4 per cent. During a period of economic growth (2001–2007), the average annual per capita GDP growth rate stood at 8.7 per cent; however, with the start of the economic downturn, per capita GDP in 2009 dropped by 14.3 per cent.

The objective set in the National Sustainable Development Strategy is to achieve the level of 2003 of the old EU member states in terms of per capita GDP (in purchasing power standards), i.e. 23 600, by the year 2020.

The analysis of the period of 1996 to 2009 clearly shows an upward trend in the indicator in question. In 1996, per capita GDP in purchasing power standards in Lithuania amounted to 5 700, in 2000 – 7 500, while in 2009 it was as high as 12 500.

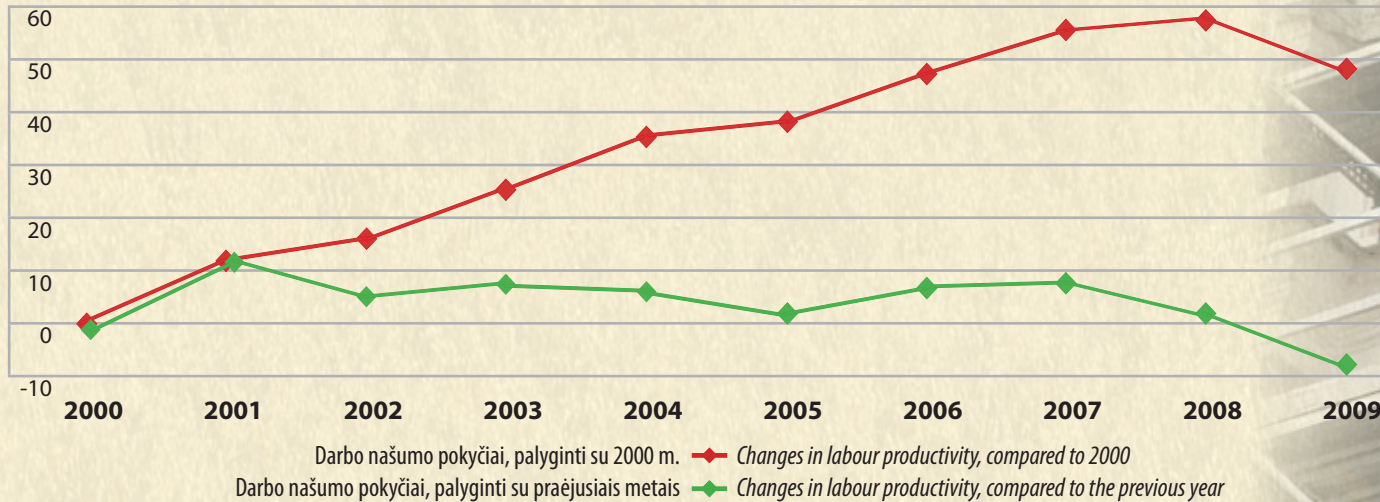
Bendrasis vidaus produktas, tenkantis vienam gyventojui, perkamosios galios standartais 2009 m.
Gross domestic product in purchasing power standards, 2009

ES 27 = 100
EU 27 = 100

Darbo našumas Labour productivity

Procentais
Per cent

Darbo našumo augimas yra vienas iš šalies ekonomikos konkurencingumo veiksnių, tačiau jis vis dar žemas, jo augimo tempas lėtas.

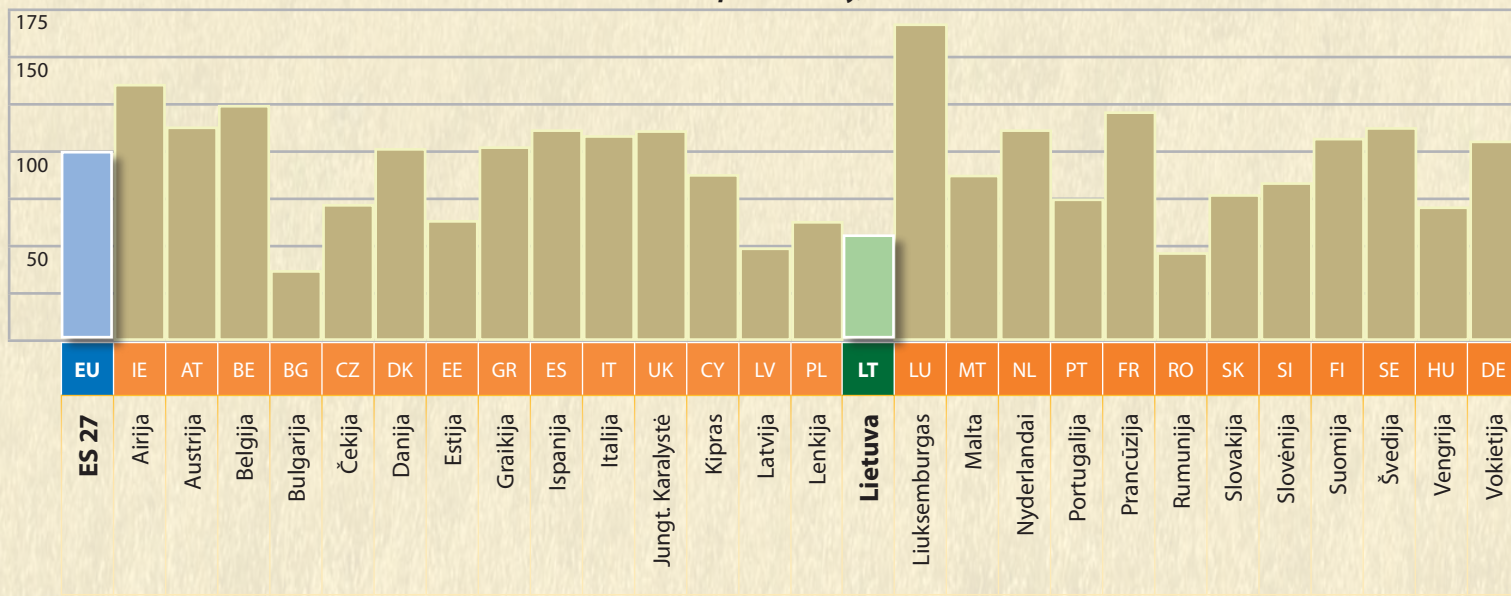
Darbo našumas 2001–2009 m. didėjo vidutiniškai 4,6 procento per metus. 2001 m. jis išaugo 11,9 procento, 2003 m. – 8,8 procento, o 2008 m. – tik 2 procentais. 2009 m. darbo našumas sumažėjo 6,4 procento. 2009 m. didžiausias darbo našumas buvo elektros, dujų ir vandens tiekimo įmonėse – 66,5 lito, transporto, sandėliavimo ir ryšių įmonėse – 57,7 lito, nekilnojamojo turto, nuomos ir kito verslo įmonių veikloje – 61,8 lito.

An increase in labour productivity is one of the factors determining the competitiveness of the national economy; in Lithuania, however, it is still low, and its growth rate is slow.

From 2001 to 2009, the average annual labour productivity growth rate stood at 4.6 per cent. In 2001, it reached 11.9, in 2003 – 8.8 per cent, while in 2008 it stood at only 2 per cent; meanwhile, in 2009, labour productivity dropped by 6.4 per cent. In 2009, the highest labour productivity was observed in electricity, gas and water supply – LTL 66.5, transport, storage and communication – LTL 57.7, and real estate, renting and business activity enterprises – LTL 61.8.

Darbo našumas 2009 m.
Labour productivity, 2009

ES 27 = 100
EU 27 = 100

Darniam vystymuisi didelę įtaką turi pažangių technologijų diegimas gamyboje. Diegiant pažangias technologijas gamyboje, galima sukurti efektyvią gamybą, nedidinant poveikio aplinkai. Pažangių ir vidutiniškai pažangių technologijų gamyboje dirba daugiau negu 2 procentai užimtųjų, jų sukurta pridėtinės vertės dalis bendroje apdirbamosios pramonės sukuriamoje pridėtinėje vertėje 2000 m. sudarė 19,5 procento. 2008 m. ji sudarė 22 procentus, o 2009 m. nukrito iki 2000 m. lygio (19,5%).

Išlaidos moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai (MTTP) nebuvo didelės, jų santykis su BVP augo nežymiai. Šios išlaidos 1998 m. sudarė 0,54 procento BVP, 2005 m. – 0,75, o 2009 m. – 0,84 procento (2008 m. ES – 1,9%).

Sustainable development is strongly influenced by the introduction of high technologies to production. Through the introduction of high technologies, it is possible to achieve efficient production without increasing the environmental impact. More than 2 per cent of persons employed in the country work in the high and medium-high technology manufacturing sector. In 2000, the value added generated in the said sector, compared to the value added of manufacturing, accounted for 19.5, in 2008 – for 22 per cent, while in 2009 it dropped to the level of 2000 (19.5 per cent).

Gross domestic expenditure on research and development (R&D) was not high, and the growth in its ratio to GDP was moderate. In 1998, R&D expenditure in Lithuania accounted for 0.54, in 2005 – for 0.75, in 2009 – for 0.84 per cent of GDP (in 2008, the EU average stood at 1.9 per cent).

Pagrindinis finansavimo šaltinis yra valdžios lėšos, kurios 2009 m. sudarė 54 procentus. Verslo įmonės šiai veiklai skiria lėšų nedaug, jų išlaidos moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai 2005 m. sudarė 20,8, 2009 m. – 21 procentą.

The main source of funds are government funds, which in 2009 accounted for 54 per cent. Meanwhile, business enterprises do not invest much in the said activity; in 2005, their R&D expenditure accounted for 20,8, in 2009 – for 21 per cent.

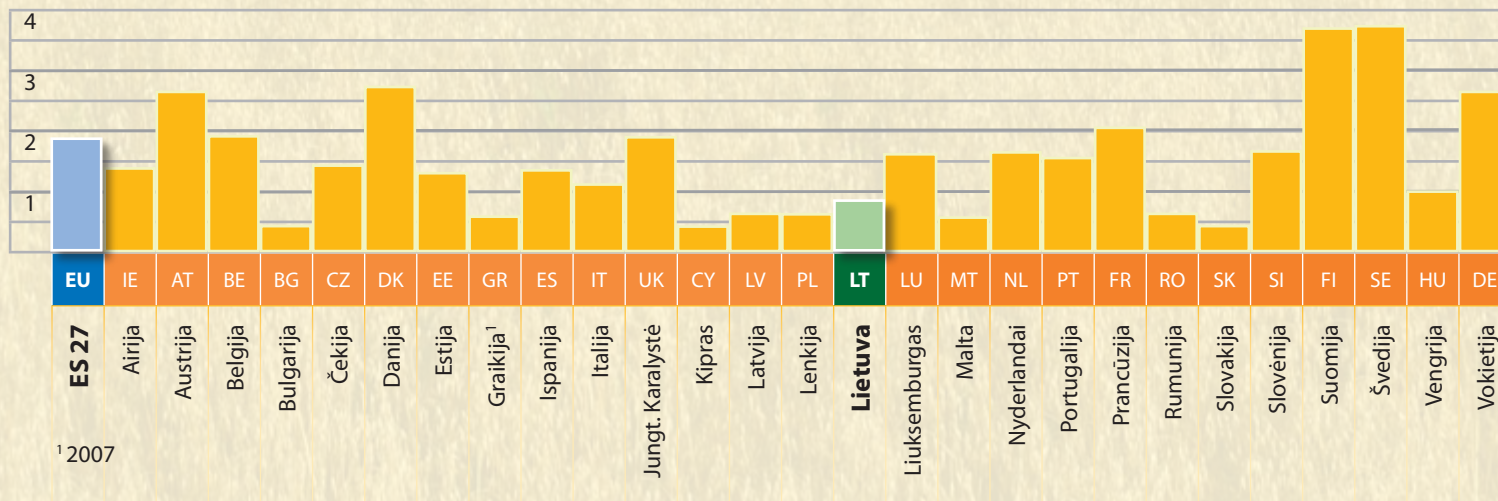
MTTP Išlaidos pagal tyrimų rūšis
R&D expenditure by type of research

Mln. Lt
LTL mill.

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	
Visos išlaidos	269,9	542,0	657,8	803,1	890,1	765,0	Total expenditure
Fundamentiniams tyrimams	112,5	187,9	212,6	247,7	300,4	269,5	For basic research
Taikomiesiems tyrimams	98,0	197,1	254,5	298,0	346,3	276,5	For applied research
Technologijų plėtrai	59,4	157,0	190,7	257,4	243,4	219,0	On experimental development

Išlaidos mokslo tiriamajai veiklai, palyginti su BVP, 2008 m.
Gross domestic expenditure on R&D relative to GDP, 2008

Procentais
Per cent

Transportas

Šalies transportas orientuojamas į eismo saugumo gerinimą, neigiamo transporto poveikio aplinkai mažinimą. Viena iš mažiausiai teršiančių aplinką transporto rūšių yra geležinkelių transportas, naudojamas nepriklausomai nuo metų laikų ar klimato sąlygų. Krovinių apyvartos struktūroje 1995 m. vežimas geležinkelių transportu sudarė didžiausią dalį – 50,1 procento, iki 2000 m. išliko panaši tendencija, o nuo 2001 m. krovinių vežimas geležinkelių transportu mažėjo, 2009 m. jis sudarė 39,5 procento. Nuo 2001 m. kasmet kelių transportu vežamų krovinių dalis didėjo ir 2009 m. sudarė 59,1 procento.

Krovinių vežimas vandens ir oro transportu sudarė nežymią dalį visų krovinių apyvartoje.

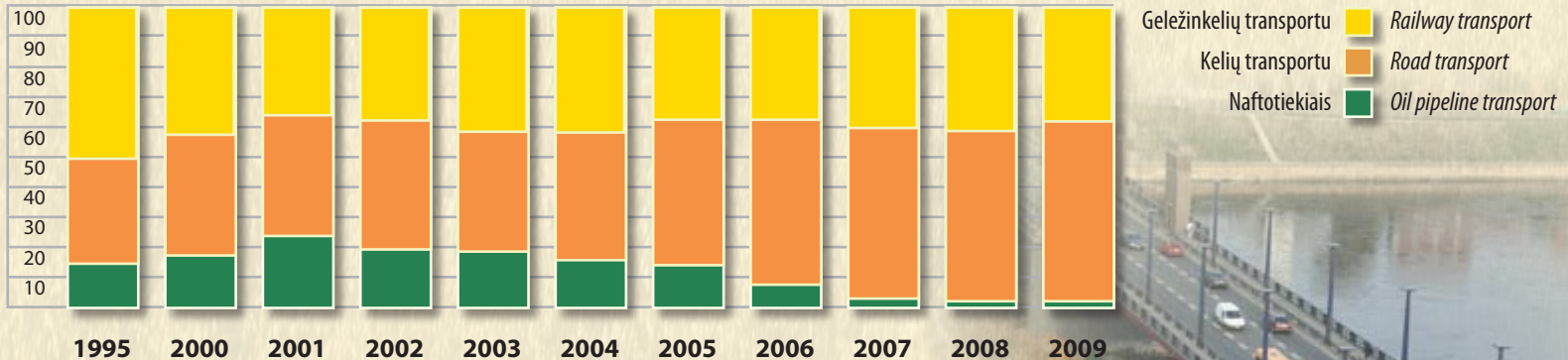
Transport

National transport is orientated towards improvement in road traffic safety and reduction in a negative impact of transport on the environment. One of the least environmentally unfriendly means of transport, used irrespective of the season and climatic conditions, is railway transport. In 1995, freight transport by rail made up the largest portion – 50.1 per cent – in the structure of freight turnover (tonne-kilometres). A similar trend prevailed up to 2000, while from 2001 freight transport by rail had been decreasing and in 2009 accounted for 39.5 per cent. From 2001, the portion of freight transport by road had been annually increasing and in 2009 reached 59.1 per cent.

Freight transport by water and air accounted for only a small portion of the total freight turnover.

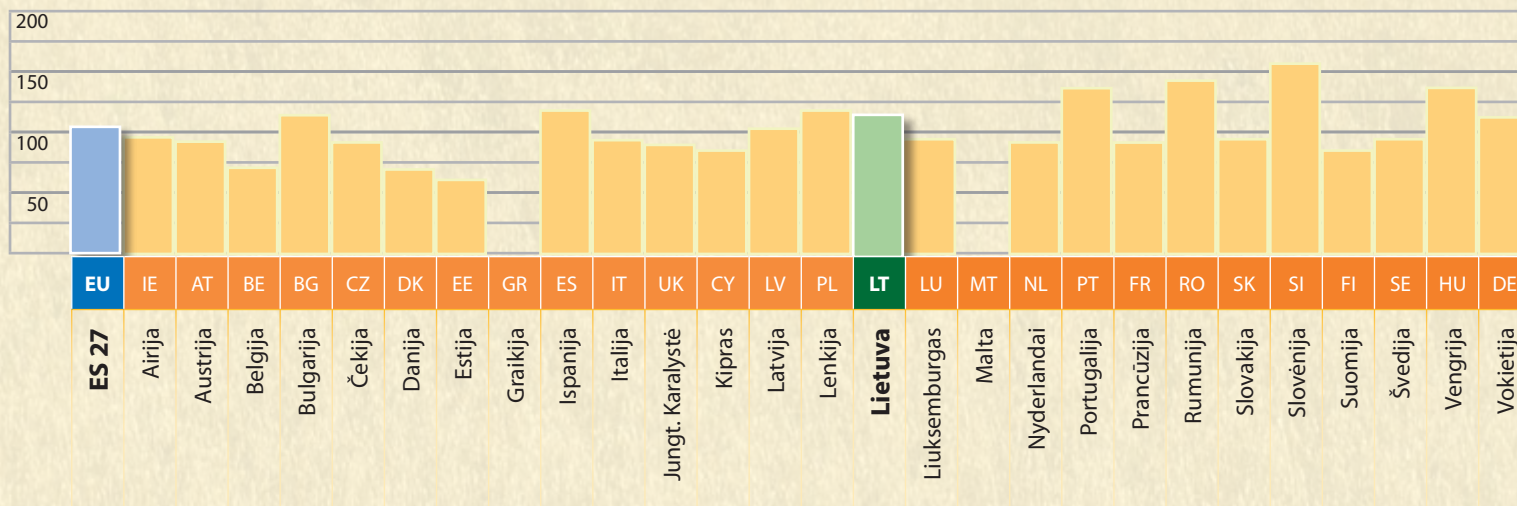
Krovinių apyvartos struktūra
Structure of freight turnover

Procentais
Per cent

Krovinių apyvartos santykis su BVP 2008 m.
Volume of freight transport relative to GDP, 2008

Procentais
Per cent

Keleivių vežimo struktūroje vyrauja keleivių vežimas kelių transportu, tačiau jis yra linkęs mažėti. 1995 m. jis sudarė 73,2 procento, 2000 m. – 71,1, o 2009 m. – 57,9 procento keleivių, vežtų visomis transporto rūšimis. Tai pat mažėja ir keleivių vežimas geležinkelių transportu (1995 m. – 19,8%, 2000 m. – 15,8%, 2009 m. – 7,5%). Tuo tarpu keleivių vežimas oro transportu didėjo: 1995 m. sudarė 6,5 procento, 2000 m. – 11,9, 2009 m. – 31,9 procento keleivių, vežtų visomis transporto rūšimis.

Eismo saugumas išlieka viena svarbiausių transporto problemų. Dėl sparčios automobilizacijos ir didėjančio eismo intensyvumo vis sunkiau užtikrinti saugumą šalies keliuose ir gatvėse. 1995 m. 1000 gyventojų teko 243, 2000 m. – 378, 2009 m. – 573 variklinės transporto priemonės.

In passenger transport, passenger transport by road prevails. The analysis of the period of 1995 to 2009, however, shows a downward trend in passenger transport by road: in 1995, it accounted for 73.2, in 2000 – for 71.1, while in 2009 – for 57.9 per cent. The portion of passenger transport by rail has been on the decrease as well (in 1995, 19.8 per cent; in 2000, 15.8 per cent; in 2009, 7.5 per cent). Meanwhile, the portion of passenger transport by air has been growing quickly (in 1995, 6.5 per cent; in 2000, 11.9 per cent; in 2009, 31.9 per cent).

Road traffic safety remains one of the most serious transport-related problems. Owing to a high motorisation rate and increasing traffic intensity, it becomes increasingly harder to ensure safety on the roads and streets of the country. In 1995, there were 243 motor vehicles per 1000 population, while in 2000 this figure stood at 378, in 2009 – at 573.

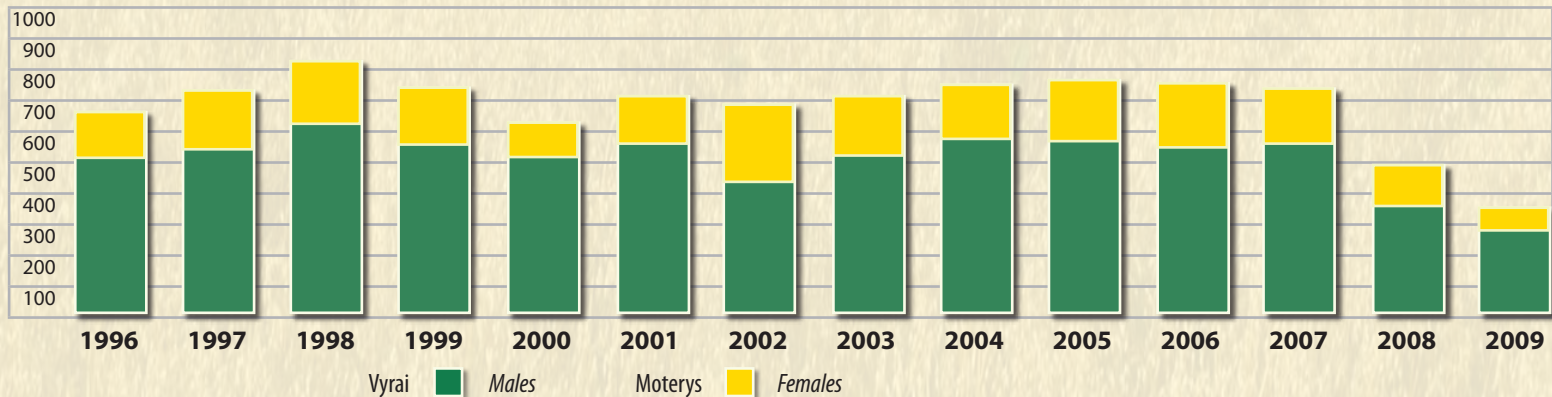
Transporto priemonės ir kelių eismo įvykiai
Motor vehicles and road traffic

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	
1000 gyventojų tenka variklinių transporto priemonių	378	478	526	532	562	573	<i>Motor vehicles per 1000 population</i>
1000 gyventojų tenka lengvųjų automobilių	336	428	470	472	499	509	<i>Passenger cars per 1000 population</i>
Senesni kaip 10 metų lengvieji automobiliai, %	92,0	90,6	88,9	85,1	83,7	84,5	<i>Passenger cars older than 10 years, %</i>
Kelių eismo įvykiai	5807	6772	6588	6448	4796	3824	<i>Road traffic accidents</i>

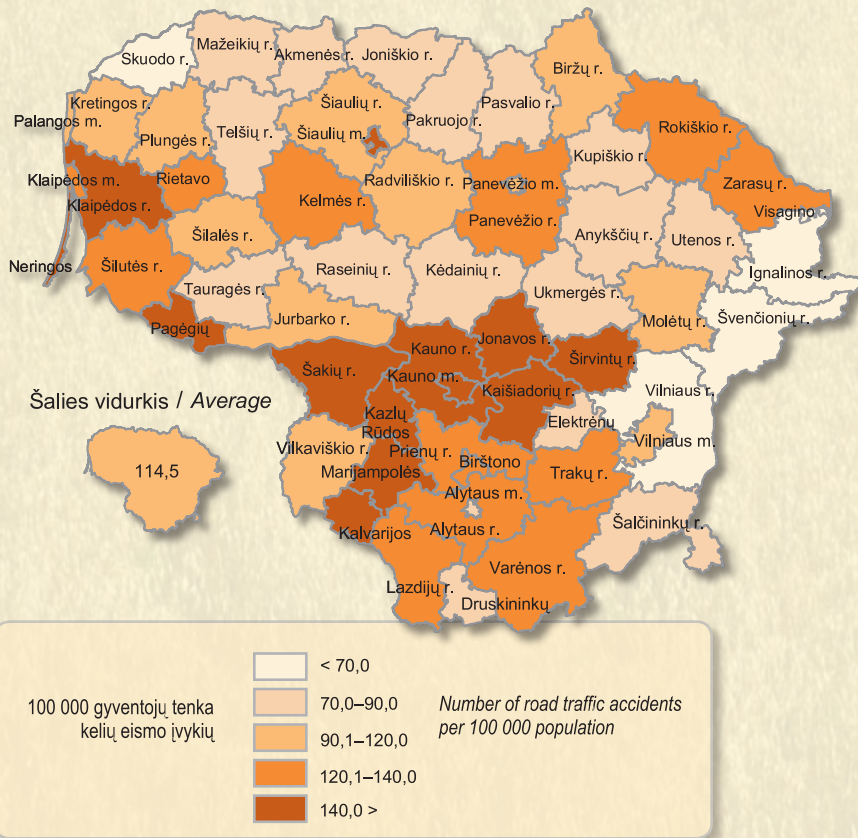
1995 m. kelių eismo įvykiuose žuvo 672, 2000 m. – 641, 2009 m. – 370 žmonių, daugiausia žūsta vyrų (daugiau kaip 70% visų žuvusiųjų).

In 1995, the number of persons killed in road traffic accidents amounted to 672, in 2000 – to 641, while in 2009 – to 370. The vast majority of casualties were men (more than 70 per cent).

Kelių eismo įvykiuose žuvę asmenys
Persons killed in road traffic accidents

Kelių eismo įvykių skaičius, tenkantis 100 000 gyventojų, pagal savivaldybes
Road traffic accidents per 100 000 population by municipality

Energetika

Energetika yra svarbi sritis visuomenės gerovei ir ekonominiam jos vystymuisi. Naudojant energijos išteklius, žmogui sukuriamos patogios gyvenimo sąlygos. Šalies energetinė priklausomybė nuo importo sumažėjo nuo 59,2 procento 2000 m. iki 49,8 procento 2009 m.

Siekiant sumažinti šalies priklausomybę nuo kuro importo, svarbu skatinti vartoti atsinaujinančių energijos išteklių. Elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių išteklių, dalis padidėjo nuo 2,68 procento 1995 m. iki 4,45 procento 2009 m. Vėjo energijos pagaminta elektros energija 2009 m. sudarė 1 procentą visos šalyje gaminamos elektros energijos.

Naftos ištekliams senkant, o jos produktams brangstant, taip pat automobilių išmetamoms dujoms keliant didelį pavojų aplinkai, ieškoma alternatyvių produktų – vienas iš jų biodegalai. Biodegalų nuolat didėja, jų energetinė dalis 2009 m. sudarė 4,37 procento bendro benzino ir dyzelino kiekio, kurį sunaudojo kelių transportas.

Energy

Energy is an area of great importance for the welfare and economic development of society. Through the use of energy resources, humans are provided with comfortable living conditions. The country's energy dependence on imports decreased from 59.2 per cent in 2000 to 49.8 per cent in 2009.

In order to reduce the country's dependence on fuel imports, it is necessary to boost the consumption of renewable energy sources. The portion of electrical energy generated from renewable energy sources has been on the increase (from 2.68 per cent in 1995 to 4.45 per cent in 2009). However, electrical energy generated from wind energy in 2009 accounted for only 1 per cent of the total amount of electrical energy produced in the country.

As petroleum resources are diminishing, petroleum products go up in price; in addition, exhaust gases from cars pose an increasing threat to the environment. Therefore, alternative energy products are searched for. One of such products is biofuel. The consumption of biofuel has been on the increase; in 2009, the share of biofuel in road transport fuel consumption made up 4.37 per cent.

Lietuvos Respublikos teritorijos M1:250 000 georeferencinių duomenų bazė GDB250LT

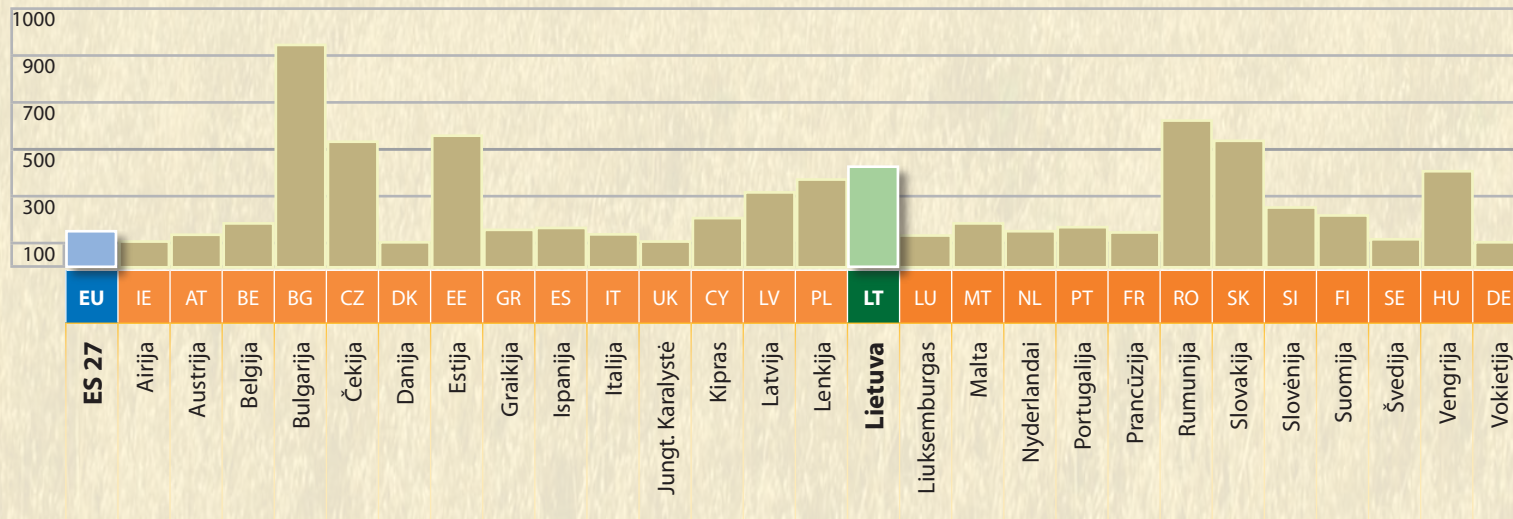
© Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM, 2007

© Statistikos departamentas

Energetika Energy

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	
Elektros energija, pagaminta kogeneracinėse elektrinėse, %	20,7	24,5	24,2	22,2	20,8	20,9	<i>Electrical energy produced by cogeneration plants, %</i>
Atsinaujinančių energijos išteklių dalis bendroje energijos sąnaudoje, %	9,02	8,68	9,17	8,69	9,12	10,28	<i>Share of renewable energy resources in the total energy consumption, %</i>
Biodegalų dalis šalies rinkoje kelių transportui sunaudojamo benzino ir dyzelino, %	-	0,34	1,68	3,76	4,24	4,37	<i>Share of biofuel in road transport fuel consumption, %</i>
Namų ūkiuose sunaudojamas energijos kiekis, tūkst. TNE	1341,3	1388,1	1431,4	1353,8	1378,6	1377,6	<i>Household energy consumption, thous. TOE</i>
Namų ūkiuose sunaudojamas energijos kiekis vienam gyventojui, TNE	0,38	0,41	0,42	0,40	0,41	0,41	<i>Household energy consumption per capita, TOE</i>

Energijos intensyvumas 2008 m.
Energy intensity of the economy, 2008

Turizmas

Turizmas Lietuvoje ilgą laiką augo. Kūrėsi naujos turizmo įmonės, didėjo atvykstančių užsienio turistų, Lietuvos gyventojų, apsilankusių užsienyje, skaičius. 2009 m., palyginti su 1995 m., turizmo įmonių padaugėjo beveik 8 procentais, atvykusių užsieniečių skaičius išaugo 76 procentais, o Lietuvos gyventojų, apsilankusių užsienyje, daugiau nei du kartus.

Tačiau turistų skaičius, sparčiai augęs iki 2008 m., 2009 m. pastebimai sumažėjo, palyginti su 2008 m., atvykusių užsieniečių skaičius sumažėjo 24 procentais (nukrito iki 2001 m. lygio), o Lietuvos gyventojų, apsilankusių užsienyje, – 30 procentų (nukrito iki 2006 m. lygio). Nors paskutiniiais metais turistų srautas sumažėjo, ir toliau kūrėsi naujos turizmo įmonės – 2009 m., palyginti su 2008 m., jų skaičius išaugo beveik 7 procentais.

Kaimo turizmas taip pat sparčiai augo, didėjo kaimo turizmo sodybų skaičius. 2009 m., palyginti su 2003 m., jų skaičius išaugo beveik dvigubai. Daugėjo norinčiųjų ilsėtis kaime. 2009 m. kaimo turizmo sodybose ilsėjosi tris kartus daugiau poilsiautojų nei 2003 m. (2003 m. kaimo turizmo sodybose apsilankė 76,9 tūkst. poilsiautojų, iš jų 11 procentų užsieniečių), t. y. kas septintas šalies gyventojas, užsieniečių dalis nepakito (11%). Nuo 2005 m. sparčiai augęs poilsiautojų skaičius kaimo turizmo sodybose 2009 m., palyginti su 2008 m., sumažėjo 24 procentais, t. y. nusmuko iki 2006 m. lygio.

Tourism

For a long time already, tourism has been growing in Lithuania. New tourism enterprises have been established; the number of arriving foreigners, as well as that of departing residents, has been increasing. In 2009, compared to 1995, the number of tourism enterprises grew by 8 per cent; the number of arriving foreigners grew by 76 per cent, while that of departing residents of Lithuania – more than twice.

Although rapidly increasing up to 2008, in 2009, compared to 2008, the number of arriving foreigners dropped by 24 per cent (to the 2001 level), while the number of departing residents of Lithuania dropped by 30 per cent (to the 2006 level). Although lately tourist flows have decreased, new tourism enterprises have been established and in 2009, compared to 2008, their number grew by almost 7 per cent.

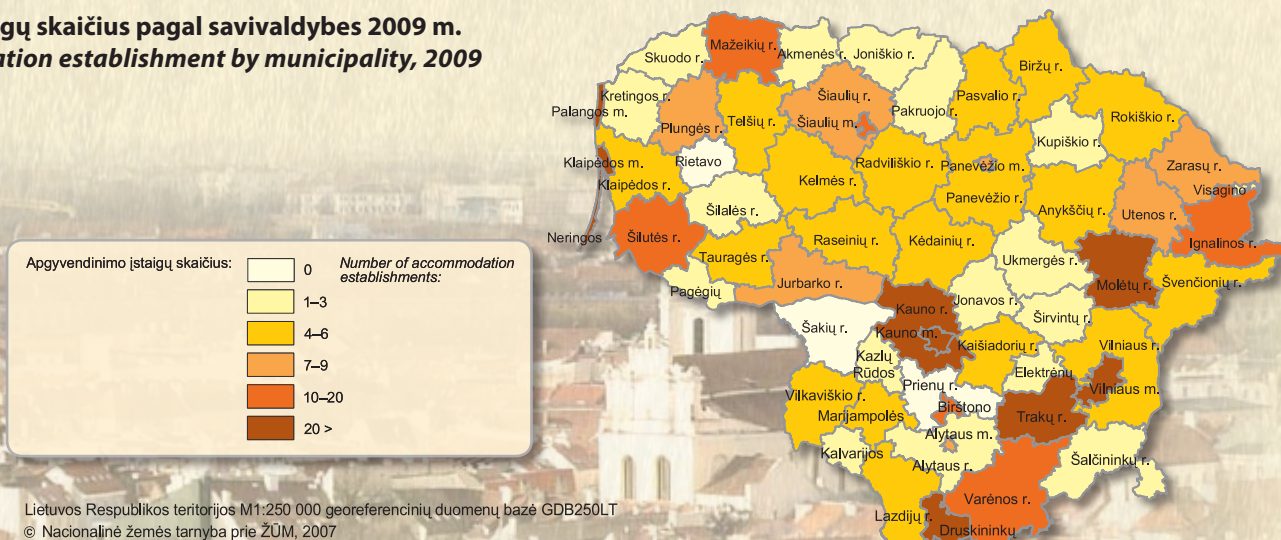
Rural tourism has also undergone a rapid development. The number of rural tourism farmsteads has been on the increase (in 2009, compared to 2003, it was almost twice as large). The number of people wishing to spend holidays in the countryside has been growing. In 2003, rural tourism farmsteads accommodated 76.9 thousand holidaymakers, or every seventh resident of the country, of whom 11 per cent were foreigners. In 2009, the number of holidaymakers in rural tourism farmsteads was 3 times as high as in 2003, while the share of foreigners remained unchanged (11 per cent).

In 2009, compared to 2008, the number of holidaymakers in rural tourism farmsteads, on the increase since 2005, decreased by 24 per cent (to the 2006 level).

Turizmas Tourism

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	
Turizmo įmonių skaičius	279	254	263	276	282	301	<i>Tourism enterprises</i>
Atvykusių užsieniečių, tūkst.	71,8	136,4	123,7	109,9	101,8	77,0	<i>Foreigners, who have arrived, thous.</i>
Lietuvos gyventojų, apsilankusių užsienyje, tūkst.	151,1	193,9	233,7	253,0	318,7	223,6	<i>Residents' visits abroad, thous.</i>
Kaimo turizmo sodybų skaičius	...	398	531	538	546	588	<i>Rural tourism farmsteads</i>
Jose suteikta nakvynių, tūkst.	...	440	455	614	615	438	<i>Nights spent, thous.</i>
Turizmo veiklos sukurta pridėtinė vertė, palyginti su visa pridėtine verte, %	...	2,6	2,7	2,7	2,6	...	<i>Value added in tourism activity, compared to the gross value added, %</i>

Apgyvandinimo įstaigų skaičius pagal savivaldybes 2009 m. Number of accommodation establishment by municipality, 2009

Lietuvos Respublikos teritorijos M1:250 000 georeferencinių duomenų bazė GDB250LT
 © Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM, 2007

© Statistikos departamentas

Gyventojų skaičius ir demografinės tendencijos

Population and demographic trends

2010 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 3 329 tūkst. gyventojų, t. y. 20,9 tūkst. mažiau negu 2009 m. pradžioje. Per pastaruosius dešimt metų Lietuvos gyventojų sumažėjo 183,1 tūkst., arba 5,2 procento, palyginti su 1995 m., gyventojų skaičius sumažėjo 314,0 tūkst., arba 8,6 procento.

At the beginning of 2010, the estimated population of Lithuania amounted to 3329 thousand persons, which is by 20.9 thousand less than at the beginning of 2009. Over the previous ten years, the population decreased by 183.1 thousand, or 5.2 per cent, while compared to 1995, – by 314.0 thous., or 8.6 per cent.

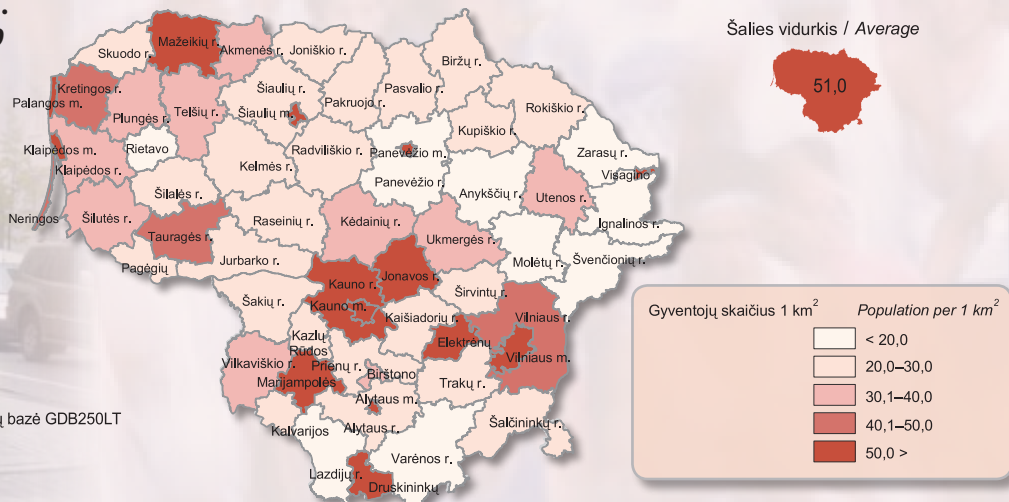
Dėl neigiamos natūralios kaitos 2009 m. gyventojų skaičius sumažėjo 5,4 tūkst. gyventojų, dėl neigiamos neto migracijos – 15,5 tūkst., 2000–2009 m. laikotarpiu – atitinkamai 100,2 tūkst. ir 82,9 tūkst. gyventojų.

In 2009, due to the natural decrease, the population declined by 5.4 thousand, due to negative net migration – by 15.5 thousand over 2000–2009, by 100.2 and 82.9 thousand respectively.

2010 m. pradžioje gyventojų tankis šalyje sudarė 51 žmogų viename kvadratiniam kilometre (1996 m. pradžioje – 55,4, 2000 m. pradžioje – 53,8).

At the beginning of 2010, population density in Lithuania was 51 persons per square kilometre (at the beginning of 1996, 55.4; at the beginning of 2000, 53.8).

Gyventojų tankis savivaldybėse 2010 m. Population density by municipality, 2010

Lietuvos Respublikos teritorijos M1:250 000 georeferencinių duomenų bazė GDB250LT

© Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM, 2007

© Statistikos departamentas

Didėja pagyvenusių (60 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių dalis, palyginti su bendru gyventojų skaičiumi.

2010 m. pradžioje 697,1 tūkst., arba 20,9 procento, gyventojų buvo 60 metų ir vyresnio amžiaus, 1995 m. pradžioje – 633,5 tūkst., arba 17,4 procento, 2000 m. pradžioje – 668,3 tūkst., arba 19 procentų. 2010 m. pradžioje šalyje gyveno 247,9 tūkst. pagyvenusių vyrų ir 449,2 tūkst. pagyvenusių moterų, t. y. pagyvenęs buvo kas šeštas vyras ir kas ketvirta moteris.

2010 m. pradžioje vaikų iki 15 metų amžiaus buvo beveik trečdaliu (28,4%) mažiau nei pagyvenusių žmonių, o 2000 m. pradžioje jų buvo 6,2 procento daugiau. 2010 m. pradžioje 100 vaikų teko 140 pagyvenusiųjų (2000 m. pradžioje – tik 94).

Bendrasis išlaikomo amžiaus žmonių koeficientas truputį mažėja dėl išlaikomo amžiaus vaikų skaičiaus mažėjimo. Tuo tarpu pagyvenusių išlaikomo amžiaus žmonių koeficientas beveik nesikeičia. 2010 m. pradžioje 100 15–59 metų amžiaus gyventojų teko 55 išlaikomo amžiaus asmenys.

The share of elderly people (aged 60 and older), compared to the total population, has been growing.

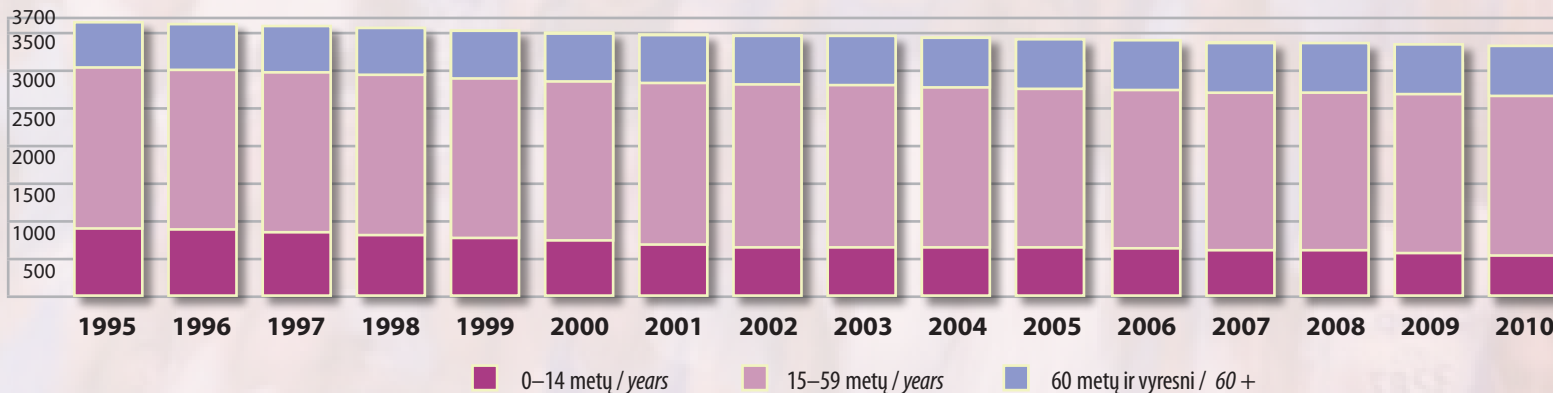
At the beginning of 2010, the number of persons aged 60 and older amounted to 697.1 thousand, or 20.9 per cent of the total population (at the beginning of 1995, 633.5 thous., or 17.4 per cent; at the beginning of 2000, 668.3 thousand, or 19 per cent). At the beginning of 2010, the number of men aged 60 and older in Lithuania amounted to 247.9 thousand, that of women – 449.2 thousand, i.e. each sixth man and each fourth woman were elderly.

At the beginning of 2010, the number of children under 15 was by 28.4 per cent lower than that of the elderly (at the beginning of 2000, by 6.2 per cent higher). At the beginning of 2010, there were 140 elderly persons per 100 children (at the beginning of 2000, only 94).

The total age dependency ratio has been gradually decreasing due to a decrease in the number of children of dependent age. Meanwhile, the elderly dependency ratio remained almost unchanged. At the beginning of 2010, there were 55 persons of dependent age per 100 population aged 15–59.

Gyventojai pagal pagrindines amžiaus grupes
Population by major age group

Metų pradžioje, tūkst.
As of January 1, thousand

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė – vienas iš svarbiausių gyventojų sveikatos rodiklių.

Palyginti su 1995 m., vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė pailgėjo 4 metais, vyrų – 4,2 metų, moterų – 3,5 metų. 1995 m. moterys gyveno vidutiniškai 11,8 metų ilgiau nei vyrai, 2000 m. – 10,6, 2009 m. – 11,1 metų. Lietuvoje skirtumas tarp vyrų ir moterų vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės yra didžiausias Europos Sąjungoje.

2009 m. tiek miesto vyrų, tiek moterų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė buvo ilgesnė nei kaimo gyventojų: vyrų – 2,6, moterų – 2,3 metų.

Life expectancy at birth

Life expectancy at birth is one of the most important health indicators of the population.

Compared to 1995, life expectancy at birth increased by 4 years, that for men – by 4.2, for women – by 3.5 years. In 1995, women lived, on average, 11.8, in 2000 – 10.6, in 2009 – 11.1 years longer than men. In Lithuania, the difference between life expectancy at birth for men and women was 11.1 years, and this figure was the highest in the EU.

In 2009, life expectancy at birth for both men and women in urban areas was longer than that for the rural population: for men – by 2.6, for women – by 2.3 years.

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė
Life expectancy at birth

Metais
Years

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	
Iš viso	72,14	71,32	71,12	70,92	71,94	73,10	Total
Vyrai	66,74	65,36	65,31	64,87	66,30	67,51	Males
Moterys	77,37	77,42	77,06	77,20	77,57	78,56	Females

Vidutinė tikėtina sveiko žmogaus gyvenimo trukmė

2008 m. kas antras (48%) gyventojas savo sveikatą vertino kaip gerą arba labai gerą, kas trečias (34%) – kaip vidutinę ir 18 procentų – kaip blogą arba labai blogą.

Vyresnio amžiaus gyventojai savo sveikatą vertino kur kas blogiau nei jaunesni. Dauguma (92%) 16–24 m. amžiaus asmenų savo sveikatą vertino gerai arba labai gerai, o tokių žmonių tarp 65 metų amžiaus ir vyresnių asmenų buvo tik 7 procentai. Beveik pusė (47%)

Healthy life years at birth

In 2008, each second (48 per cent) resident of Lithuania considered his/her health to be good or very good, each third (34 per cent) – mediocre, while 18 per cent of the population considered their health to be poor or very poor.

Older residents gave their health a much poorer assessment than the younger ones. Most (92 per cent) of the population aged 16–24 considered their health to be good or very good, while among persons aged 65 and over this figure stood at only 7 per cent. Almost half (47 per cent)

65 metų amžiaus ir vyresnių asmenų savo sveikatą vertino blogai arba labai blogai.

Sergančių kokia nors lėtine liga ar turinčių ilgalaikių sveikatos sutrikimų su amžiumi daugėja. Iš 65 metų amžiaus ir vyresnių gyventojų, ilgalaikių sveikatos sutrikimų turėjo 64 procentai, iš 16–24 metų amžiaus asmenų – 5 procentai.

Vidutinė tikėtina sveiko žmogaus gyvenimo trukmė kiekvienais metais po truputį ilgėja, tačiau išlieka viena iš trumpiausių ES. Vyrų vidutinė tikėtina sveiko žmogaus gyvenimo trukmė trumpesnė nei moterų ir šis skirtumas yra didžiausias ES.

2008 m. vyrų tikėtina sveiko žmogaus gyvenimo trukmė Lietuvoje buvo 54,6 metų, moterų – 59,3 metų ir, palyginti su 2005 m., pailgėjo atitinkamai 3,4 ir 5 metais.

of the population aged 65 and older considered their health to be poor or very poor.

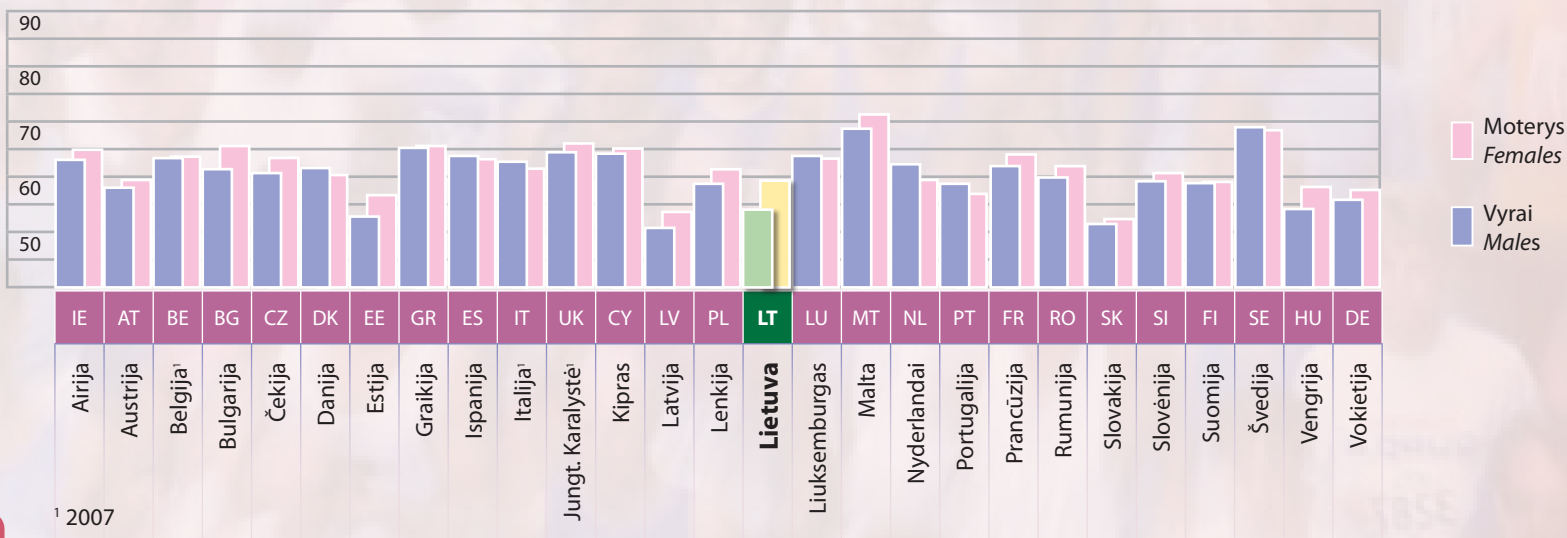
The number of people suffering from chronic diseases or having long-term health problems increases with age. Among the population aged 65 and over, as much as 64 per cent had long-term health problems, while among those aged 16–24 – just 5 per cent.

The Lithuanian indicator of healthy life years at birth has been gradually increasing; however, it remained among the lowest in the EU. In Lithuania, the indicator of healthy life years at birth for men was lower than that for women, and this difference was among the largest in the EU.

In 2008, the indicator of healthy life years at birth in Lithuania stood at 54.6 years for men and at 59.3 years for women and, compared to 2005, grew by 3.4 and 5 years respectively.

Vidutinė tikėtina sveiko žmogaus gyvenimo trukmė 2008 m.
Healthy life years at birth, 2008

Metais
Year

Mirtingumas, mirties priežastys

2009 m. mirė 42 tūkst. žmonių, tai 3,6 tūkst. mažiau negu 2007 m. Mirtingumas 2007 m. buvo pasiekęs aukščiausią lygį nuo 1950 m. – 1000 gyventojų teko 13,5 mirusiojo. 2009 m. šis rodiklis sumažėjo iki 12,6 mirusiojo.

Mirties priežasčių struktūra jau daugelį metų nekinta: daugiausia žmonių miršta dėl trijų pagrindinių mirties priežasčių: kraujotakos sistemos ligų, piktybinių navikų ir dėl išorinių mirties priežasčių.

2009 m. nuo kraujotakos sistemos ligų mirė daugiau kaip pusė visų mirusiųjų (23,3 tūkst. arba 55,4%). Kraujotakos sistemos ligos buvo 46,4 procento mirusių vyrų ir 65,2 procento mirusių moterų mirties priežastis.

2009 m. dėl išorinių mirties priežasčių mirė 4,2 tūkst. žmonių: 15 procentų visų mirusių vyrų ir 4,4 procento mirusių moterų.

2009 m., palyginti su 2005 m., kuomet mirusiųjų dėl išorinių mirties priežasčių skaičius buvo didžiausias, mirusių skaičius dėl šių priežasčių sumažėjo 24,9 procento.

Deaths, cause of death

In 2009, 42 thousand deaths were registered, which is by 3.6 thousand less than in 2007. In 2007, the number of deaths per 1000 population reached 13.5, and it was the highest crude death rate since 1950. In 2009, this indicator decreased to 12.6.

The structure of causes of death has remained unchanged for many years. The most frequent causes of deaths are the following: diseases of the circulatory system, malignant neoplasms, and external causes of death.

In 2009, the highest number of deaths (23.3 thousand, or 55.4 per cent) was attributed to the diseases of the circulatory system. These diseases accounted for 46.4 per cent of causes of male and 65.2 per cent of female deaths.

In 2009, 4.2 thousand persons died due to external causes of death (15 per cent of male and 4.4 per cent of female deaths).

In 2009, compared to 2005 (when the number of deaths due to external causes was the highest), the number of deaths due to the said reason dropped by 24.9 per cent.

Mirtingumas pagal mirties priežastis Mortality by cause of death

Mirusiųjų skaičius 100 000 gyventojų
Deaths per 100 000 population

Mirties priežastys (TLK-10)	2000	2005	2006	2007	2008	2009	Cause of death (ICD-10)
Iš viso	1112,1	1282,8	1320,3	1351,6	1305,3	1258,6	Total
Piktybiniai navikai	220,7	235,7	240,1	245,3	246,2	243,5	Malignant neoplasms
Kraujotakos sistemos ligos	598,1	697,7	716,6	720,1	703,5	697,5	Diseases of the circulatory system
Kvėpavimo sistemos ligos	44,6	50,8	50,4	57,9	50,1	46,7	Diseases of the respiratory system
Išorinės mirties priežastys	145,8	162,5	157,2	155,4	142,5	124,8	External causes of death
iš jų tyčiniai susižalojimai (savižudybės)	46,6	38,6	30,9	30,4	33,1	34,1	of which intentional self-harm

Gyventojų užimtumas

Nuo 2001 m. didėjęs, paskutinius dvejus metus mažėjo užimtų gyventojų skaičius. 2009 m., palyginti su 1998 m., užimtų gyventojų skaičius sumažėjo 73,5 tūkst., 2009 m. dirbo 1 416 tūkst. gyventojų, arba 104 tūkst. mažiau nei 2008 m.

Darbo jėgai priskiriamų asmenų 2009 m. buvo 1 641 tūkst., per metus tokių asmenų skaičius išaugo 26,6 tūkst. Gyventojų aktyvumo lygis 2009 m. buvo 69,8 procento. Tai didžiausias gyventojų aktyvumo lygis nuo 2001 m.

Gyventojų užimtumo lygis 2009 m. sumažėjo iki 60,1 procento, 2008 m. jis siekė 64,3 procento. Žemiausias užimtumo lygis buvo 2001 m. – 57,2 procento.

Didžiausias gyventojų užimtumo lygis 2009 m. buvo Utenos apskrityje, iki 2008 m. penkerius metus pirmavusi Vilniaus apskritis liko antroje vietoje. Mažiausias užimtumo lygis 2009 m. buvo Telšių apskrityje.

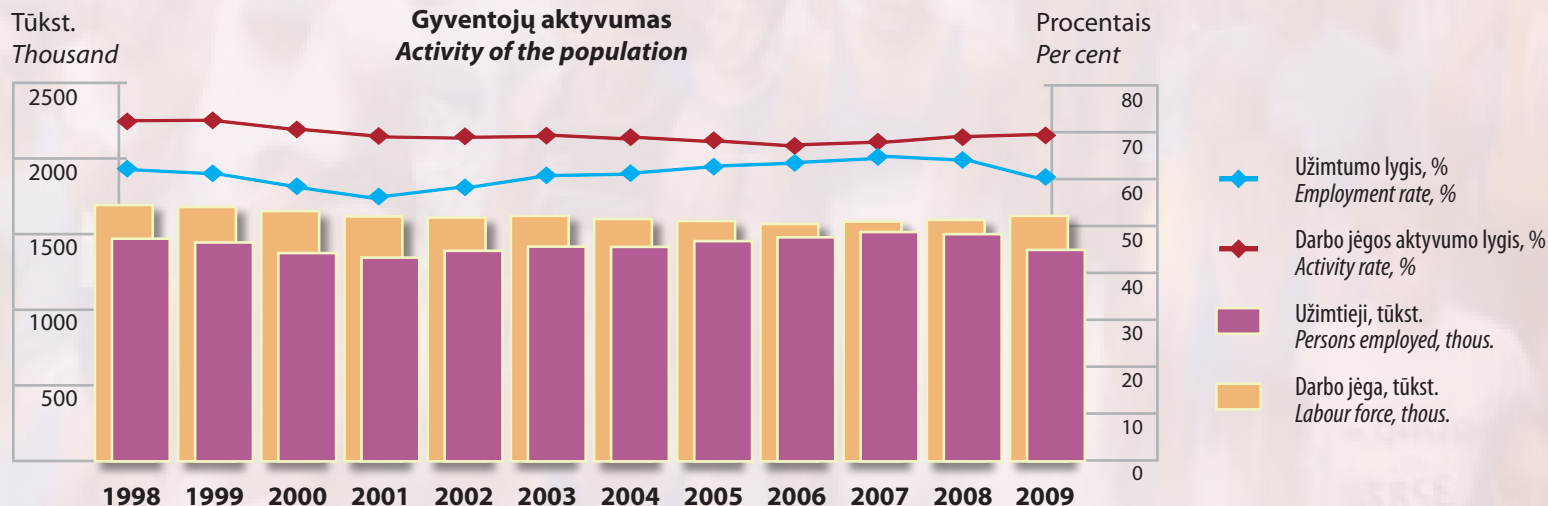
Employed population

The number of persons employed, on the increase from 2001, in the last two years was decreasing. In 2009, compared to 1998, employed population decreased by 73.5 thousand. In 2009, the number of persons working in the country amounted to 1 416 thousand, which is by 104 thousand less than in 2008.

The labour force in 2009 amounted to 1 641 thousand; over the year, this figure grew by 26.6 thousand. The activity rate in 2009 stood at 69.8 per cent and was the highest since 2001.

The employment rate in 2009 decreased to 60.1 per cent (in 2008, it stood at 64.3 per cent). The lowest employment rate – 57.2 per cent – was recorded in 2001.

The highest employment rate in 2009 was recorded in Utena county, while Vilnius county, in the lead in the five years preceding 2008, was the second. The lowest employment rate in 2009 was recorded in Telšiai county.

Nedarbas

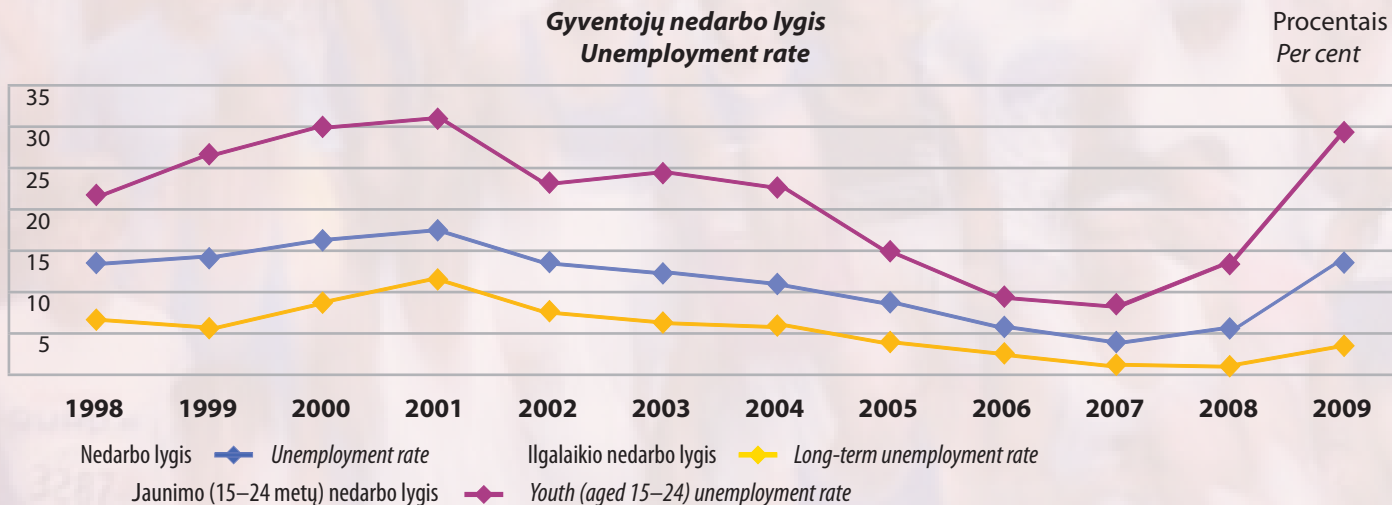
Nuo 2001 m. kasmet sparčiai mažėjo bedarbių. Daugiausia bedarbių buvo 2001 m. (284 tūkst.), 2007 m. jų sumažėjo iki 69 tūkst. Nedarbo lygis sumažėjo nuo 17,4 procento 2001 m. iki 4,3 procento 2007 m. Tačiau 2008 m. antroje pusėje dėl pasaulinio nuosmukio užimtumas ėmė mažėti, o nedarbas augti. 2009 m. bedarbių buvo 225,1 tūkst., o nedarbo lygis išaugo iki 13,7 procento.

Vis sunkiau darbą rasti jauniems, darbo patirties neturintiems asmenims. Dėl to didėja jaunimo (15–24 metų) nedarbo lygis, kuris, 2009 m. išaugo iki 29,2 procento ir pasiekė 2000–2001 m. nedarbo lygį. Žemiausias jaunimo nedarbo lygis buvo 2007 m. – 8,2 procento, didžiausias – 2001 m. – 31,1 procento. Didžiausias jaunimo nedarbo lygis 2009 m. buvo Telšių ir Panevėžio apskrityse, mažiausias – Tauragės ir Utenos apskrityse.

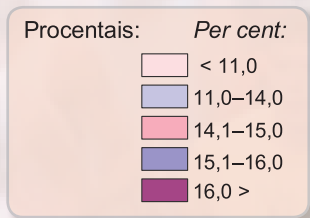
Unemployment

From 2001, the number of the unemployed was rapidly decreasing. The highest number of the unemployed – 284 thousand – was recorded in 2001, while in 2007 it decreased to 69 thousand. The unemployment rate decreased from 17.4 per cent in 2001 to 4.3 per cent in 2007. However, in the second half of 2008, employment started decreasing, while unemployment started growing. In 2009, the number of the unemployed amounted to 225.1 thousand, and the unemployment rate reached 13.7 per cent.

It has been increasingly difficult for young people, having no work experience, to find a job, which caused the youth (aged 15–24) unemployment rate to grow. In 2009, the youth unemployment rate increased to 29.2 per cent and reached the level of 2000–2001. The lowest – 8.2 per cent – youth unemployment rate was recorded in 2007, the highest – in 2001 (31.1 per cent). The highest youth unemployment rate in 2009 was recorded in Telšiai and Panevėžys counties, the lowest – in Tauragė and Utena counties.

Nedarbo lygis apskrityse 2009 m. Unemployment rate by county 2009

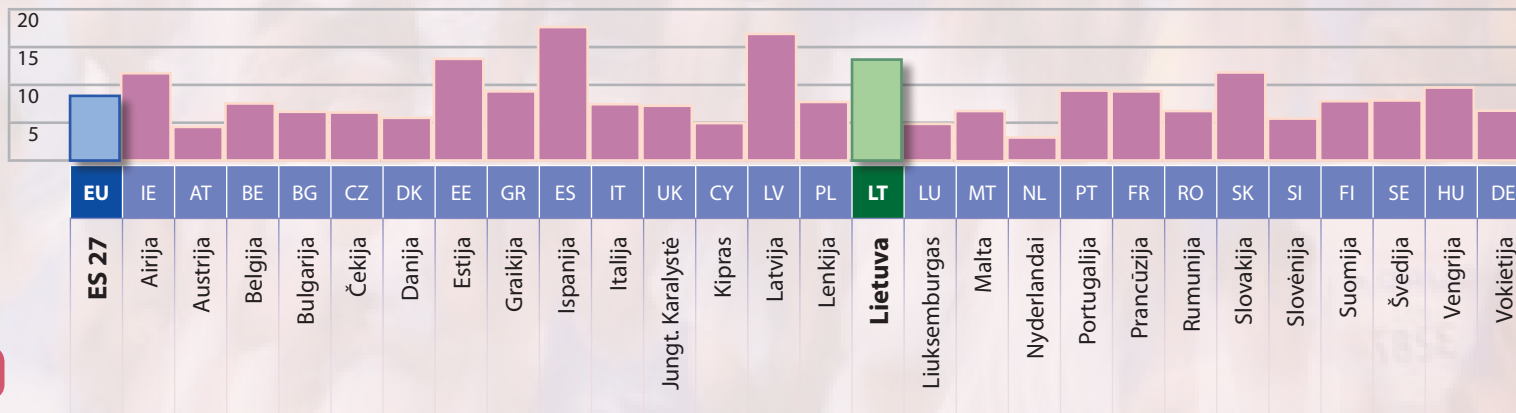
Lietuvos Respublikos teritorijos M1:250 000 georeferencinių duomenų bazė GDB250LT

© Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM, 2007

© Statistikos departamentas

Nedarbo lygis 2009 m. Unemployment rate, 2009

Procentais
Per cent

Skurdas ir socialinė atskirtis

Nepaisant pajamų augimo, nemažai Lietuvos gyventojų daliai vis dar gresia skurdas. 2009 m. apie 688 tūkst. šalies gyventojų gyveno žemiau skurdo rizikos ribos. Skurdo rizikos lygis nuo 2005 m. beveik nepasikeitė ir 2009 m. sudarė 20,6 procento.

Atsidurti skurde dažniausiai rizikuoja vieni gyvenantys asmenys (46,9%), taip pat asmenys, gyvenantys namų ūkiuose, kuriuos sudaro vienas suaugęs asmuo ir išlaikomi vaikai (46,4%) arba du suaugę asmenys su trimis ar daugiau vaikų (32,9%).

Iš dirbančių asmenų žemiau skurdo rizikos ribos 2009 m. buvo 10,4 procento (2005 m. – 10%), bedarbių – 54,1 procento (2005 m. – 62,8%), senatvės pensininkų – 27,6 procento (2005 m. – 17,5%).

Skurdo rizikos lygio iki socialinių išmokų ir po jų skirtumas rodo, kokią įtaką skurdo rizikos mažėjimui turi socialinės išmokos. Iš disponuojamųjų pajamų atėmus socialines išmokas (išskyrus senatvės ir našlių pensijas), skurdo rizikos lygis 2009 m. padidėtų iki 29,4 procento.

Pajamų nelygybei įvertinti naudojamas kvintilinis santykis rodo, kad pajamų nelygybė, nors ir po truputį mažėjanti, Lietuvoje yra viena didžiausių ES. Lietuvoje 2008 m. penktadalio didžiausias pajamas gaunančių Lietuvos gyventojų pajamos buvo 5,9 karto didesnės už penktadalio mažiausias pajamas gaunančių asmenų (2005 m. skirtumas buvo 6,9 karto).

Didžiausias kvintilinis santykis 2008 m. buvo Latvijoje (7,3) ir Rumunijoje (7), mažiausias – Čekijoje, Slovakijoje ir Slovėnijoje – 3,4.

Poverty and social exclusion

Despite the increase in the personal income, quite a number of residents of Lithuania still find themselves at the risk of poverty. In 2009, about 688 thousand residents were living below the at-risk-of-poverty threshold. Compared to 2005, the at-risk-of-poverty rate remained almost unchanged and in 2009 stood at 20.6 per cent.

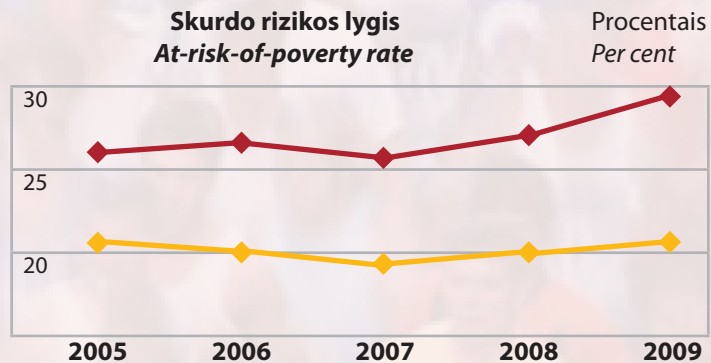
The risk of poverty was the highest for persons living in single-person households (46.9 per cent), households consisting of one adult with dependent children (46.4 per cent), and two adults with three or more children (32.9 per cent).

Among working persons, those living below the at-risk-of-poverty threshold in 2009 accounted for 10.4 per cent (in 2005, 10 per cent), among the unemployed – 54.1 per cent (in 2005, 62.8 per cent), among pensioners – 27.6 per cent (in 2005, 17.5 per cent).

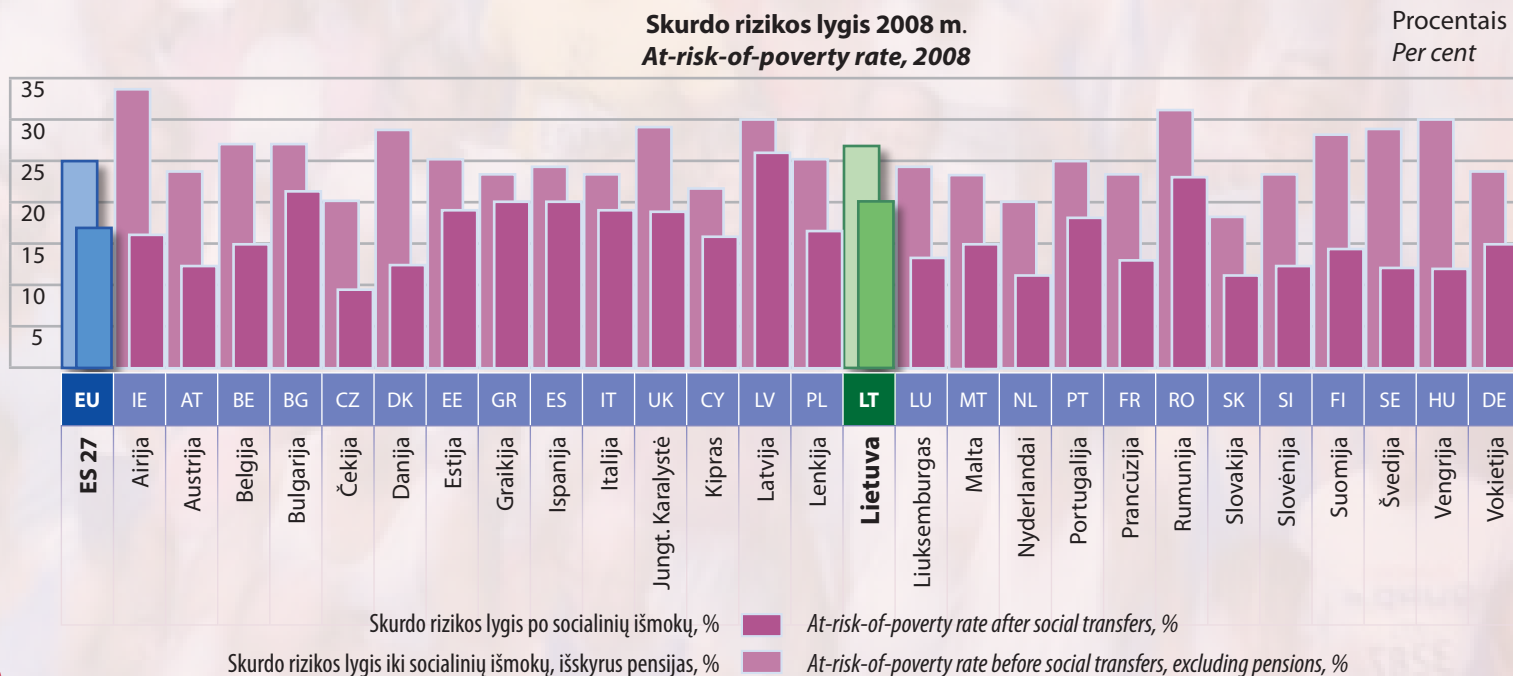
The difference between the at-risk-of-poverty-rate before and after social transfers shows the impact of social transfers on the reduction in the risk of poverty. After the subtraction of social transfers from disposable income (except for old-age and survivors' pensions), the at-risk-of-poverty rate in 2009 would increase to 29.4 per cent.

The income quintile share ratio, used to assess income inequality, shows that income inequality in Lithuania, although gradually decreasing, is one of the highest, compared to the rest of EU member states. In Lithuania, in 2008, the income of the one-fifth of the population with the highest income was 5.9 times higher than that of the one-fifth with the lowest income (in 2005, 6.9 times).

The highest income quintile share ratio in 2008 was recorded in Latvia (7.3) and Romania (7), the lowest – in the Czech Republic, Slovakia, and Slovenia (3.4).

- Skurdo rizikos lygis po socialinių išmokų
At-risk-of-poverty rate after social transfers
- Skurdo rizikos lygis iki socialinių išmokų, išskyrus pensijas
At-risk-of-poverty rate before social transfers, excluding pensions

Švietimas

20–24 metų amžiaus jaunimo mokymosi aprėpties lygis paskutinius keletą metų po truputį auga. 2009 m. mokėsi kas antras 20–24 metų amžiaus asmuo ir 92,9 procentų 15–19 metų amžiaus asmenų.

Iki 2005 m. didėjęs mokymosi visą gyvenimą lygis paskutinius keletą metų vėl truputį sumažėjo. Besimokančių 25–64 metų amžiaus moterų dalis gerokai didesnė nei vyrų, miesto gyventojų daugiau kaip du kartus didesnė nei kaimo. 2009 m. mokėsi 5,4 procento 25–64 metų amžiaus moterų ir 3,6 procento vyrų, 5,5 procento miesto ir 2,3 procento kaimo gyventojų.

Mokymosi visą gyvenimą lygis Lietuvoje beveik du kartus mažesnis už ES vidurkį.

Education

The enrolment rate of the youth aged 20–24 has been recently gradually increasing. In 2009, each second person aged 20–24 and 92.9 per cent of persons aged 15–19 were studying.

The lifelong learning rate, on the increase until 2005, has recently slightly decreased again. The portion of studying women aged 25–64 was much higher than that of men, that of the urban population – more than twice as high as that of the rural population. In 2009, the portion of studying women aged 25–64 made up 5.4 per cent, that of men – 3.6 per cent, the portions of studying urban and rural population – 5.5 and 2.3 per cent respectively.

The lifelong learning rate in Lithuania was almost twice as low as the EU average.

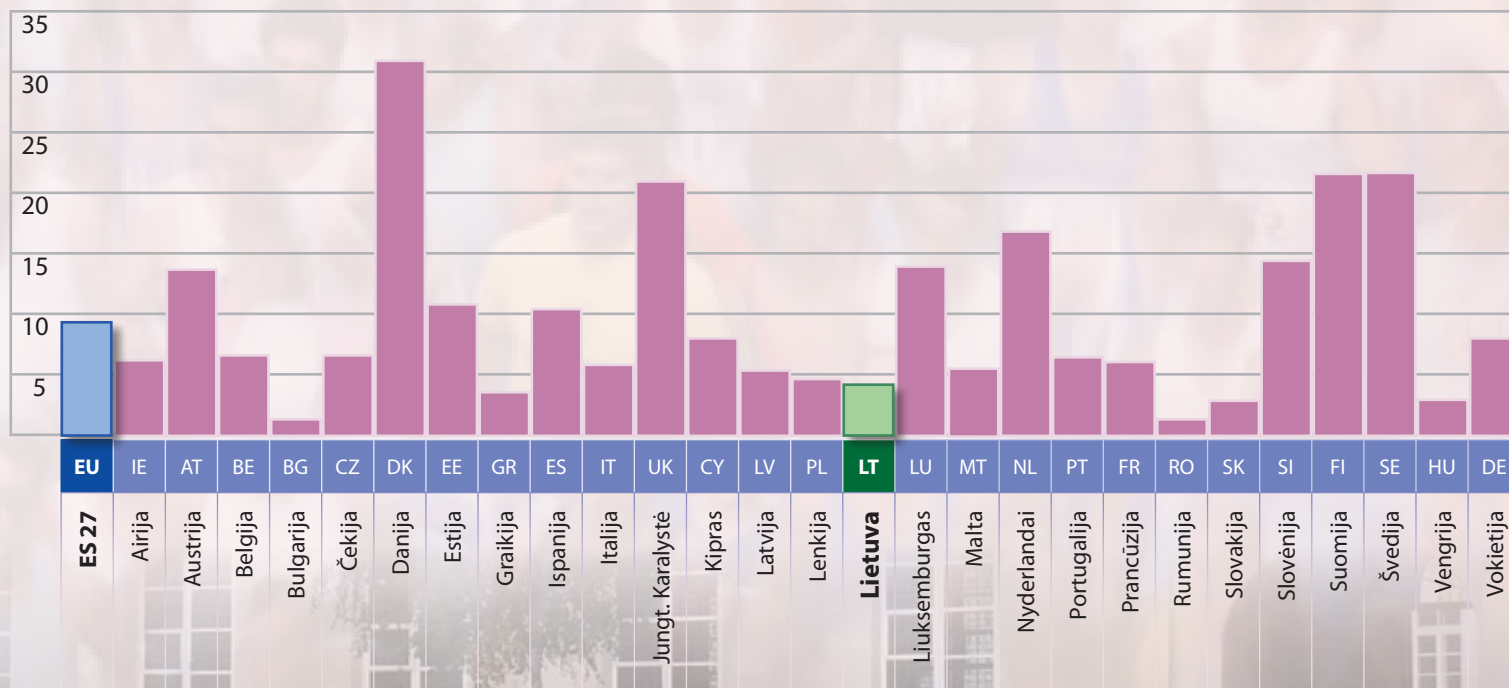
Mokymosi aprėpties lygis Enrolment rate

Procentais
Per cent

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	
15–19 metų amžiaus asmenų mokymo aprėpties lygis	89,2	92,5	91,6	91,5	91,4	92,9	<i>Enrolment rate of persons aged 15–19</i>
20–24 metų amžiaus asmenų mokymo aprėpties lygis	35,8	45,5	45,9	47,5	48,7	48,1	<i>Enrolment rate of persons aged 20–24</i>
25–64 metų amžiaus gyventojų mokymosi visą gyvenimą lygis	2,8	6,0	4,9	5,3	4,9	4,5	<i>Lifelong learning rate of persons aged 25–64</i>

25–64 metų amžiaus gyventojų mokymosi visą gyvenimą lygis 2009 m.
Lifelong learning rate of persons aged 25–64, 2009

Procentais
 Per cent

Pagrindinės sąvokos

Bendrasis išlaikomo amžiaus žmonių koeficientas – vaikų iki 15 metų amžiaus ir pagyvenusių (60 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis šimtui 15–59 metų amžiaus gyventojų.

Bendrasis vidaus produktas (BVP) – gamintojų rezidentų sukurta bendroji pridėtinė vertė, pridėjus mokesčius gaminiams ir importui ir atėmus analogiškas subsidijas.

Bendroji pridėtinė vertė (BPV) – rodiklis, išreiškiamas produkcijos (per laikotarpį sukurtų prekių ir paslaugų) ir tarpinio vartojimo (prekėms ir paslaugoms sukurti sunaudotų žaliavų, medžiagų ir paslaugų) verčių skirtumu.

Darbo jėgos aktyvumo lygis – rodiklis, išreiškiamas pasirinktos amžiaus grupės darbo jėgos ir to paties amžiaus visų gyventojų skaičiaus santykiu.

Darbo našumas – rodiklis, išreiškiamas bendrosios pridėtinės vertės ir užimtų gyventojų arba dirbtų valandų skaičiaus santykiu.

Didžiausia leidžiama koncentracija (DLK) – priemaišų koncentracija, kuri, veikdama periodiškai arba visą žmogaus gyvenimą, nesudaro neigiamo poveikio ne tik žmogui, bet ir aplinkai.

Energijos intensyvumas – bendrosios energijos vartojimo efektyvumo rodiklis, išreiškiamas bendrųjų vidaus energijos sąnaudų ir bendrojo vidaus produkto santykiu.

Siekiant išvengti infliacijos įtakos, BVP imamas palyginamomis kainomis. Bendrosios vidaus energijos sąnaudos apima penkių šalyje sunaudojamų energijos rūšių – anglies, elektros, naftos, gamtinių dujų ir atsinaujinančių energijos šaltinių – sąnaudas. Energijos intensyvumo koeficientas yra apskaičiuojamas bendrąjį vidaus vartojimą padalijus iš BVP. Kadangi bendrosios vidaus energijos sąnaudos matuojamos kilogramas naftos ekvivalentu (kgNE) ir BVP tūkstančiais eurų, energijos intensyvumas matuojamas kgNE tūkstančiui eurų (kgNE/1000 EUR).

Main concepts

Total age dependency ratio is the number of children aged under 15 and elderly persons (aged 60 and older) per 100 persons aged 15–59 at the beginning of a respective year.

Gross domestic product (GDP) refers to the gross value added generated by resident producers plus taxes on products and imports minus analogous subsidies.

Gross value added (GVA) is an indicator expressed as a difference between the value of output (goods and services produced over a certain period of time) and intermediate consumption (raw materials, materials and services used for the production of goods and services).

Activity rate is an indicator expressed as a ratio of the labour force of a certain age group to the total population of the same age.

Labour productivity is an indicator expressed as a ratio of gross value added to the employed population or the number of hours worked.

Maximum allowable concentration (MAC) is such a concentration of contaminants which, present either periodically or throughout human life, poses no hazard to human health and the environment.

Energy intensity is an indicator measuring the overall energy efficiency of the economy, expressed as a ratio of gross inland energy consumption to gross domestic product (GDP).

To avoid the impact of inflation, GDP figures are taken at constant prices. The gross inland consumption of energy is calculated as a sum of the gross inland consumption of five energy types: coal, electricity, oil, natural gas, and renewable energy sources. The energy intensity ratio is determined by dividing gross inland consumption by GDP. Since gross inland consumption is measured in kilogram of oil equivalent (kgoe) and GDP in EUR 1000, this ratio is measured in kgoe per EUR 1000 (kgoe/EUR 1000).

Ilgalaikio nedarbo lygis – rodiklis, išreiškiamas ilgalaikių bedarbių skaičiaus ir darbo jėgos santykiu. Ilgalaikiai bedarbiai – bedarbiai, ieškantys darbo vienus metus ir ilgiau.

Kogeneracinė elektrinė – elektrinė, kurioje pastatams šildyti ar vėdinti bei karštam vandeniui ruošti gaminama ne tik elektros, bet ir šiluminė energija.

Krovinių apyvartos santykis su BVP – rodiklis, išreiškiamas krovinių apyvartos ir bendrojo vidaus produkto santykiu, taikant grandininės apimties metodą, pagal 2000 m. valiutų kursą.

Krovinių apyvarta yra vežtų krovinių svoris, padaugintas iš jų vežimo atstumo. Apimami krovinių vežimai keliais, geležinkeliu ir vidaus vandenimis. Vežimas geležinkeliu ir vidaus vandenimis įvertinamas remiantis krovinių vežimo šalies teritorijoje, nepriklausomai nuo to, kokiai šaliai priklauso geležinkelio transporto priemonė ar laivas, duomenimis. Vežimas keliais įvertinamas remiantis krovinių vežimo transporto priemonėmis, įregistruotomis šalyje, duomenimis.

Mokymasis visą gyvenimą – rodiklis, išreiškiamas 25–64 metų amžiaus gyventojų, per keturias savaites dalyvavusių mokymuose (išskyrus savišvietą), ir to paties amžiaus visų gyventojų santykiu.

Mokymosi aprėpties lygis – rodiklis, išreiškiamas pasirinktos amžiaus grupės besimokančiųjų ir to paties amžiaus visų gyventojų skaičiaus santykiu.

Nedarbo lygis – rodiklis, išreiškiamas bedarbių ir darbo jėgos santykiu.

Ribinė vertė – kenksmingos cheminės medžiagos koncentracijos žmonių darbo ar gyvenamojoje aplinkoje rodiklis, kurį viršijus cheminės medžiagos poveikis žmonių sveikatai yra žalingas.

Long-term unemployment rate is a ratio of the long-term unemployed to the labour force. The long-term unemployed – the unemployed seeking for a job for one year and longer.

Cogeneration power plant is a power plant producing not only electrical but also thermal energy for heating or ventilating buildings and heating water.

Volume of freight transport relative to GDP is an indicator expressed as a ratio of tonne-kilometres to gross domestic product (chain-linked volumes, at 2000 exchange rates).

Tonne-kilometres refers to the product of the weight of the freight transported and the distance of transportation. It includes transport by road, rail and inland waterways. Rail and inland waterways transport are based on movements on national territory, regardless of the nationality of the vehicle or vessel. Road transport is based on all movements of vehicles registered in the reporting country.

Lifelong learning is an indicator expressed as a ratio of the population aged 25–64 who during four weeks participated in education and training (excluding self-education) to the total population of the same age group.

Enrolment rate is an indicator expressed as a ratio of the number of studying persons of a given age to the total population of the same age.

Unemployment rate is an indicator expressed as a ratio of the unemployed to the labour force.

Limiting value is a measure of concentration of a hazardous chemical in the human working or living environment, which, being exceeded, poses a hazard to human health.

Skurdo rizikos lygis – gyventojų, esančių žemiau skurdo rizikos ribos, dalis.

Skurdo rizikos riba – sąlyginis pajamų dydis, už kurį mažesnes disponuojamąsias pajamas gaunantys namų ūkiai priskiriami prie skurstančiųjų. Ši riba atitinka 60 procentų pajamų medianos. Namų ūkių dydžio ir sudėties įtakai pašalinti naudojama vadinamoji modifikuota Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO, angl. OECD) ekvivalentinė skalė, kurioje pirmam namų ūkio nariui suteikiamas svoris 1, kiekvienam paskesniai suaugusiajam – 0,5, o kiekvienam vaikui iki 14 metų amžiaus – 0,3.

Socialinių išmokų įtakai mažinant skurdo riziką įvertinti yra skaičiuojamas skurdo rizikos lygis iki socialinių išmokų, išskyrus pensijas (į pajamas įskaitomos senatvės ir našlių pensijos, bet neįskaitomos kitos socialinės išmokos).

Šiltnamio efektą sukeliančios dujos – visų rūšių dujos, galinčios absorbuoti infraraudonuosius spindulius (šilumą). Paprastai jos yra perskaičiuojamos į anglies dvideginio (CO₂) ekvivalentą.

Užimtumo lygis – rodiklis, išreiškiamas pasirinktos amžiaus grupės užimtų gyventojų ir to paties amžiaus visų gyventojų skaičiaus santykiu.

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė – tikimybinis rodiklis, rodantis, kiek vidutiniškai metų gyvens kiekvienas gimęs arba sulaukęs tam tikro amžiaus žmogus, jeigu visą būsimą tiriamos kartos gyvenimą mirtingumo lygis kiekvienoje gyventojų amžiaus grupėje nekis.

Vidutinė tikėtina sveiko žmogaus gyvenimo trukmė – tikimybinis rodiklis, rodantis, kiek vidutiniškai metų tam tikro amžiaus sulaukęs žmogus nugyvens, būdamas geros sveikatos. Gera sveikata reiškia, kad žmogaus veikla nėra ribojama dėl jo sveikatos būklės arba negalios, todėl šis rodiklis dar vadinamas vidutine tikėtina gyvenimo be negalios trukme.

***At-risk-of-poverty rate** is a share of persons with income below the at-risk-of-poverty threshold.*

***The at-risk-of-poverty threshold** is a relative amount of income such that the households whose disposable income is lower than this amount are categorised as living in poverty; it corresponds to 60 per cent of the median equivalised disposable income. A modified OECD scale is used to eliminate the impact of the household size and composition, which assigns a weight of 1 to the first adult household member, 0.5 – to each subsequent adult, and 0.3 – to each child under 14.*

To estimate the impact of social transfers on the reduction in the risk of poverty, an at-risk-of-poverty rate before social transfers, excluding pensions is calculated (income includes old-age and survivors' pensions but does not include other social transfers).

***Greenhouse gases** are all gases which may absorb and emit radiation (heat) within the thermal infrared range; usually converted into carbon dioxide (CO₂) equivalent.*

***Employment rate** is an indicator expressed as a ratio of the employed population of a certain age group to the total population of the same age.*

***Life expectancy at birth** is a probability index indicating the average length of life of every person, or a person having attained a certain age, provided the mortality rate of every age group of the population of the target generation remains unchanged.*

***Healthy Life Years (HLY)** is a probability indicator reflecting the number of remaining years that a person of a specific age is still expected to live in a healthy condition. A healthy condition is defined by the absence of limitations in functioning or disability; therefore, the indicator is also called disability-free life expectancy (DFLE).*

Šalių kodai Country code

Country kodus / code	EU 27	IE	AT	BE	BG	CZ	DK	EE	GR	ES	IT	UK	CY	LV	PL	LT	LU	MT	NL	PT	FR	RO	SK	SI	FI	SE	HU	DE
Salis	ES 27	Airija	Austrija	Belgija	Bulgarija	Čekija	Danija	Estija	Graikija	Ispanija	Italija	Jungtinė Karalystė	Kipras	Latvija	Lenkija	Lietuva	Liuksemburgas	Malta	Nyderlandai	Portugalija	Prancūzija	Rumunija	Slovakija	Slovėnija	Suomija	Švedija	Vengrija	Vokietija
	EU 27	Ireland	Austria	Belgium	Bulgaria	Czech Republic	Denmark	Estonia	Greece	Spain	Italy	United Kingdom	Cyprus	Latvia	Poland	Lithuania	Luxembourg	Malta	Netherlands	Portugal	France	Romania	Slovakia	Slovenia	Finland	Sweden	Hungary	Germany

Darnaus vystymosi rodikliai
Sustainable Development Indicators

Išleido Statistikos departamentas
Gedimino pr. 29, 01500 Vilnius
www.stat.gov.lt
statistika@stat.gov.lt

Dizainas ir maketas:
UAB OGAMAS
Kauno g. 36, Vilnius
tel. (85) 233 7644
ogamas2@takas.lt